

Tartalomjegyzék

1. Köszönetnyilvánítás.....	4
2. Bevezetés.....	5
3. Szakirodalmi áttekintés.....	8
4. 10-14 évesek olvasási és könyvtárhasználati szokásai-kérdőív elemzés.....	13
4.1 Ötödik évfolyam: 10-11 évesek kiértékelése.....	13
4.1.1. Lakóhelyi, családi viszonyok.....	13
4.1.2. Olvasottság, könyvek.....	13
4.1.3. Könyvtárhasználati szokások.....	15
4.1.4 Szabadidős tevékenységek.....	16
4.2 Hatodik évfolyam: 11-12 évesek kiértékelése.....	18
4.2.1 Lakóhelyi, családi viszonyok.....	19
4.2.2. Olvasottság, könyvek.....	19
4.2.3. Könyvtárhasználati szokások.....	20
4.2.4 Szabadidős tevékenységek.....	21
4.3 Hetedik évfolyam: 12-13 évesek kiértékelése.....	23
4.3.1 Lakóhelyi, családi viszonyok.....	23
4.3.2. Olvasottság, könyvek.....	23
4.3.3. Könyvtárhasználati szokások.....	25
4.3.4 Szabadidős tevékenységek.....	26
4.4 Nyolcadik évfolyam: 13-14 évesek kiértékelése.....	27
4.4.1 Lakóhelyi, családi viszonyok.....	27
4.4.2. Olvasottság, könyvek.....	28
4.4.3. Könyvtárhasználati szokások.....	29
4.4.4 Szabadidős tevékenységek.....	30
4.5 A négy évfolyam együttes értékelése.....	32
5. Visszacsatolás- gyermekek olvasási szokásai-magyartanáraik szemével.....	40
5.1 Bánfalvi Krisztina.....	40
5.2 Lakatos Mariann.....	42

6. A diákok könyvtárhasználati szokásai-a gyermekkönyvtáros szemével.....	44
7.Összegzés.....	47
8.Irodalomjegyzék.....	48
9.Függelék.....	50

Köszönetnyilvánítás

Szakdolgozatom bemutatása előtt szeretnék köszönetet mondani azoknak, akik sokat segítettek annak megírásában, ötleteikkel, tanácsaikkal előrevitték munkámat.

Salgáné Dr. Medveczki Marianna témavezető

Fábián Ottóné iskolaigazgató

Bánfalvi Krisztina pedagógus

Lakatos Mariann pedagógus

„Beáta” gyermekkönyvtáros

2. Bevezetés

Napjainkban igen nehéz dolga van annak, aki fel szeretné kelteni a gyerekek figyelmét egy könyv iránt. Néhány év alatt teljesen megváltozott az emberek értékrendje, ma már nem szokás esti mesét olvasni a gyermeknek, nem vesznek nekik könyvet ajándékba, a szülők egyre kevésbé engedhetik meg maguknak, hogy akár saját, akár gyermekük házikönyvtárát gyarapítsák.

Mivel a későbbiekben gyermekkönyvek írásával szeretnék foglalkozni, szerettem volna szakdolgozatommal feltérképezni a gyermekek könyvhöz való viszonyulását. Dolgozatommal lakóhelyem 10-14 éves diákjainak életébe próbáltam bepillantást nyerni, különös tekintettel az olvasási, könyvtárhasználati és szabadidős szokásaikba. Dolgozatom tartalmi részét egy általam összeállított 30 kérdésből álló kérdőív alapján készítettem, melyet a Szerencsi Általános Iskola Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Óvoda felső tagozatos diákjai töltöttek ki, összesen 182 fő. A kérdőív egészében a „Függelék” részben található, 1-es számú mellékletként. [p.47-49.]

Néhány szó a kérdőívről:

A kérdőív 4 kérdéskört dolgoz fel. Elsőként a diákok családi viszonyaira voltam kíváncsi. Előzőleg is tudomásom volt róla, hogy jelentős számú gyermek jár be a környező településekről, ezért kértem, jelöljék meg lakóhelyüket. Szerettem volna következtetéseket levonni ez alapján is, azonban a kistelepüléseken élők válaszaik nem mutattak eltéréseket a szerencsiekétől, ezért ettől eltekintettem. A negyedik kérdésben a válaszadó testvéreinek számára voltam kíváncsi. Az ötödik kérdés a szülők foglalkoztatottsága és foglalkozásának típusa volt, ebből a későbbi kérdések segítségével meg lehetett állapítani, hogy az egyes családok lehetőségeikhez mérten mennyire támogatják gyermekeik olvasásra nevelését.

A hatodik kérdéstől kérdőívem egy következő kérdéscsoportot jár körbe, ami az olvasottságot kutatja. Ezek a gyerekek saját könyveinek számát, azok műfaját kutatja, hogy mit olvasnak legutóbb, valamint, hogy mi a kedvenc műfajuk. Ezek a kérdések felhasználhatók arra, hogy megismerjük a gyerekek könyvbeli ízlését. A 10. és 11. kérdés az egyik legkifejezőbb válaszokat adhatja ahhoz, hogy megismerjük a mai gyermekek könyvekkel szembeni elvárásait. A 12. kérdést egyszerű x-eléssel megválaszolhatták a diákok, arra voltam kíváncsi, hogy milyen gyakran kapnak könyvet otthon. A válaszadásnak ezen formája az összesítést segítette

számomra és így relevánsabb információt kaptam a diákoktól. Ezt a kérdést szintén azért tettem fel, hogy felmérjem, a szülők anyagi lehetőségeikhez mérten mennyire törődnek gyermekük könyvespolcának gyarapításával. A 13. kérdés a gyerekek kedvenc könyvére kíváncsi. Talán erre a kérdésre kaptam a legváltozatosabb válaszokat, azonban így is sikerült egyfajta ranglistát összeállítanom, ami az együttes értékelésnél olvasható. Az időszaki kiadványok az olvasás szerves részei, ezért szerettem volna azt is megtudni, hogy milyen magazinok iránt érdeklődnek a kicsik. A 13. kérdésben ezt kérdeztem meg, a 14.-ben pedig arra voltam kíváncsi, hogy van-e valamelyik újságra előfizetésük.

A 16. kérdéstől kérdőívem egy következő kérdéskört dolgoz fel, a könyvtárhasználati szokásokat. Az ide tartozó 7 kérdésben többek közt az iskolai könyvtárból kölcsönzött könyvek műfajára, más könyvtárbeli tagságukra, valamint az onnan kölcsönzött könyvek műfajára voltam kíváncsi. Egyszerű feleletválasztós módszerrel válaszolhatták meg azt a kérdést, hogy milyen gyakran keresik fel ezt a könyvtárat. Azért választottam ehhez a kérdéshez is ezt a válaszadási típust, mert itt is a minél relevánsabb információt szerettem volna kapni. A kérdéskörhöz tartozik még, hogy részt vesznek-e a könyvtárak által szervezett pályázatokon, hogy kikkel látogatják a könyvtárat, illetve, hogy milyen egyéb könyvtári szolgáltatásokat vesznek igénybe. Utóbbi kérdésre ismét x-elős módszerrel válaszolhattak a gyerekek, mivel nem feltétlenül tudják, hogy mi tartozik ezen szolgáltatások közé. Ezek a kérdések elengedhetetlenek ahhoz, hogy feltérképezhessem a megkérdezett diákok könyvtárakhoz való viszonyulását és, hogy mennyire használják ki művelődési lehetőségeiket.

Kérdőívem utolsó kérdésköre a diákok szabadidős tevékenységeit kutatja. Ez a kérdéskör 8 kérdést tartalmaz és a gyerekek legáltalánosabb elfoglaltságaira kérdez rá. Fontosnak tartottam, hogy a csoporton belül 3 külön kérdésben foglalkozzam a diákok számítógépre fordított figyelméről, így a 24. és 25. kérdésekben megkérdeztem azt, hogy van-e számítógépük, internet-hozzáférésük és napi hány órát szentelnek neki. A mai gyermekek viselkedését, lelki-világát nagyban befolyásolhatja az, hogy milyen típusú játékokkal játszanak gépükön, ezért a 26. kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy milyen játékokkal játszanak. A számítógép mellett másik kedvelt szórakoztató eszköz a televízió. Ezzel volt kapcsolatos 2 kérdésem, a 27. a tv előtt eltöltött napi időtartamról kérdez, a 28. a nézett műsorokról érdeklődik. Kérdőívem 2 utolsó kérdése az egyéb szabadidős tevékenységeket kutatja, a 29. a barátokkal eltöltött időről kérdez, a 30.-ban minden, a szabadidejükben végzett dologra kíváncsi voltam. Mivel ezek sokfélék lehetnek, így több válasz megadása is lehetséges volt.

A kérdőíveket évfolyamonként, majd a 4 korosztályt összesítve értékeltem ki, igyekeztem a válaszok közti lehetséges összefüggésekre rávilágítani.

Kérdőívem több kérdése irodalmi műfajokra kérdez rá a gyerekektől. Úgy gondoltam, tekintve az eddigi tanulmányaikat, nem okoz nekik gondot e kérdések megválaszolása, mégis a válaszok nagytöbbségében műfajok helyett konkrét könyvcímeket, illetve témákat olvashattam. Néhány kérdés könyvbéli szereplőkkel, konkrét könyvekkel kapcsolatos. Ezekre meglehetősen sok olyan választ kaptam, amelyek filmszereplőket, vagy filmcímeket tartalmaznak.

Néhány szó az iskoláról

Kérdőívem elkészítésének színhelyét nem volt nehéz megválasztanom, egykori általános iskolámba látogattam vissza, ahol volt tanáraink készséggel segítettek az osztályok közti eligazodásban.

A Szerencsi Általános Iskola Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Óvoda tagintézményei immáron 20 éve oktatják, nevelik a szerencsi gyermekeket. A városban egészen 2007-ig külön intézményekként működött három általános iskola, három óvoda, valamint a környező településeken kettő alapfokú művészetoktatási intézmény, melyeknek ma már egy tanári kara és azonos vezetői vannak.



A Rákóczi épület és az óvoda homlokzata

Az általános iskolák az alapfokú nevelés mellett lehetőséget biztosítanak a tehetséggondozásra, valamint a különböző művészetek tanulására is. A három általános iskolában jelenleg 1000-nél is több diák tanul. Felmérésem elkészítésekor arra számítottam, hogy mivel művészetoktató intézmény diákjairól van szó, talán az átlagnál fogékonyabbak az irodalom világára is.

Úgy gondolom, dolgozatom hiánypótló a témában, hiszen a magyar szakirodalomban csak néhányat, a Debreceni Egyetem szakdolgozati témái közt pedig egyáltalán nem találtam olyat, amely az elmúlt években fiatalok könyvtárhasználati szokásait kutatta volna.

Remélem, hogy szakdolgozatommal egykori tanáraink átfogó képet kapnak diákjaik könyvekhez való viszonyulásáról, ezzel fejlesztve tanítási módszereiket és segítve munkájukat.

3. Szakirodalmi áttekintés

Az utóbbi években Magyarországon meglehetősen kevés olyan írás jelent meg, amelyben a szakemberek fiatalok olvasási szokásaival foglalkoznak. A felmérések célpontjai a 15 év felettiek és a felnőttek.

A fellelhető néhány tanulmány egyikét Dr. Suppné Dr. Tarnay Györgyi készítette 1998 és 2005 között. Habár e tanulmány és saját dolgozatom készítése között mindössze 4 év telt el, mégis meglepő különbségek láthatók az egyes korosztályok szabadidős elfoglaltságai közt.

„A 8. és 10. osztályosok, különösen a kisebb településen élők körében jelentős időt vesz igénybe a háztartási munkában, a házi gazdaságban való részvétel is. Sokszor a tanulás rovására szerveznek maguknak szabadidőt a diákok. A 6. osztályosok szabadideje (gyakorisági sorrendben) játékkal, labdázással, biciklizéssel, focizással, tévé nézéssel, sétával, edzéssel, zenehallgatással, olvasással, végül számítógépes játékkal telik. A 8. osztályosok rangsora: séta barátokkal, zenehallgatás, sport, tévé nézés, kedvenc állataikkal való foglalatosság, számítógép, csavargás, „vergődés”, unatkozás, olvasás, látogatás a könyvtárban.”¹

Dr. Suppné Dr. Tarnay Györgyi egy másik, 2006-ban megjelent tanulmányában 6., 8. és 10. osztályos tanulók könyvtárképét kutatta. A vizsgálat alapján több olyan tényezőt is megemlíttet, amely egyértelműen a diákok könyvtárhasználata ellen dolgozik.

„A pedagógusok sok esetben nem keltik fel tárgyuk iránt az érdeklődést, így a diákok tehernek, és értelmetlennek érzik a velük való foglalkozást. A tanárok jellemzően nem hallgatják meg tanítványaik problémáit, s nem nyújtanak segítséget azok megoldásában. A tanulók hiányolják az életkoruknak megfelelő tanórákon kívüli, iskola által szervezett (ingyenes!) szabadidős foglalkozásokat.”²

A felmérés készítése során én is szembesültem a szabadidős tevékenységek hiányával. Kérdőívem 23. kérdése a gyerekek szakkörlátogatását kutatja. Kitöltés közben jelezték nekem a diákok, hogy a szakköröket anyagi problémákra hivatkozva az önkormányzat beszüntette a 2008/2009-es tanév 2. félévétől. Ezért azt kértem, hogy a gyerekek az előző félévben látoga-

1 : Suppné Tarnay Györgyi: A tudás társadalma felé? A magyar közoktatásban tanuló diákok iskola-és könyvtárképe == Új pedagógiai szemle, 2006., 11.sz. p. 106-111.

2 : Suppné Tarnay Györgyi: A közoktatásban tanuló diákjaink könyvtárképe == Iskolakönyvtáros, 2006., 3/4 sz. p.18-20.

tott szakköröket írják ide, de többen jelezték, hogy ha lenne rá lehetőség, akkor akár térítés ellenében is járnának ezekre a foglalkozásokra.

Ugyanezen tanulmány egy másik bekezdése az iskolai könyvtár szerepét méltatja.

„Az ismeretszerzésben, a személyiség formálásában kitüntetett szerepe van a könyvtáraknak. A közoktatásban tanulók elsősorban az iskolai könyvtárakat, s a közkönyvtárak gyermek-és felnőtt szolgálatait látogatják. A diákok a helyi tantervek szerint történő informatika, anyanyelvi tantárgy oktatása keretében megszerzett könyvtárhasználati, dokumentumismereti, információkeresési- és elérési ismereteiket akkor használhatják, a fejleszthetik készséggé, ha a különböző tantárgyak oktatói a szakterületeikhez kapcsolódó önállóan megoldandó feladatokat adnak számukra, melyek megoldása segítségével partnerekre találnak az iskolai- és közkönyvtárakban. Továbbá, ha a pedagógusok érdeklődést keltenek szaktárgyuk, s az élet különböző dolgai iránt, amely arra készíteti a tanulókat, hogy a kötelező ismeretek elsajátításán kívül is keressenek válaszokat az őket érdeklő kérdésekre, problémákra.”³

A szerző fenti megállapítását dolgozatom is alátámasztja. A diákok, saját elmondásuk alapján az iskolai könyvtárat főként kötelező olvasmányok, illetve a tanuláshoz, kutatómunkákhoz szükséges dokumentumok beszerzésére használják. Amennyiben tanáraik folyamatosan ellátják őket kutatómunkával, egyre többet kell betérniük a könyvtárba, ezáltal jobban megismerik a kínálatot és az olvasás örömet.

Varga Zsuzsa a 2001-2002-es tanévben végzett vizsgálatot a magyarországi iskolai könyvtárak helyzetéről.

„Az iskolai könyvtárak mint szolgáltatóhelyek egészen a felnőttkor küszöbéig a társadalom intézményes szocializációjának színterei. Itt tanulhatják meg a fiatalok azt az információs és kommunikációs kódrendszert, amely a kulturális együttműködés lehetősége és esélye. A humán közvetítő szerep és a könyvtár szolgáltatóképessége elválaszthatatlan egymástól. Az iskolai könyvtári eszköztár, a kommunikációs és információs szolgáltatóképesség több egy jól felszerelt iskolai szertárnál. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert a könyvtár mint szolgáltatóhely, mint az iskola komplex, innovációs háttere a tanulást nem csupán mint egy művelet sor végrehajtását tekinti elérendő célnak, hanem a *korszerű társadalmi magatartás* elsajátítását, fejlesztését szolgálja és tartja feladatának. A magatartást mint a mozgástér kitöl-

3 : Suppné Tarnay Györgyi: A közoktatásban tanuló diákjaink könyvtárképe == Iskolakönyvtáros, 2006., 3/4 sz. p.18-20.

tésére alkalmas tudást. E tudás megszerzésének segítője, garanciája az iskolai könyvtár. Túl kell nőnie azokon a sztereotípiákon, melyeket a 19. század óta megtanultunk és alkalmaztunk, miszerint a könyvtár passzív tudástár. Az önálló ismeretszerzés elsajátításának készsége és képessége már kevés, a tudás újratermelése, a technológiák használata és az értékelés, választás képessége és készsége a tét egy impulzív kommunikációs világban.”⁴

A Bartos Éva által szerkesztett *Segített a könyv, a mese: vallomások életről, irodalomról, olvasásról* című könyvben a szerkesztő arról ír, hogy az olvasás megszerettetésében nagy hangsúlyt kap az, hogy már egészen kicsi kortól kezdve nevelni kell a gyermeket az olvasásra. Kezdetben az esti mesék által, majd idővel a gyermek korának megfelelő könyvekkel.

„Egy átlagos körülmények között felnövekvő gyermek már 1-2 éves kora körül találkozhat a korának megfelelő lapozgató, sok képet tartalmazó, kedvesítő könyvekkel, melyeket nézegetve ráismer környezet tárgyait, s ez örömmel tölti el. Ennél is nagyobb öröm azonban a számára maga a szituáció, hiszen valamelyik szülő, nagyszülő ölében ülve, meghitt, megnyugtató közelségben történik ez a könyvnézegetés, beszélgetés, mesélés. A fizikailag kellemes élmény összekapcsolódik a mesehallgatás, könyvlapozás örömeivel, s mint tanult feltételes reflex, sokáig megmarad. Kicsit nagyobb korban, 4-6 év között, már elsősorban a mesék varázslatos tartalma nyűgözi le a gyermeket, a mese hallgatása közben élénken dolgozik a fantáziája, a főhőssel érzelmileg azonosulva éli át az izgalmakat, az örömeiket, felismeri, hogy bizonyos értelemben róla szól a mese, hogy képzeletben mindent kipróbálhat. Ugyanakkor megismer (megtanul) egy narrációs szerkezetet, a mesének mint irodalmi műnek a tartalmi és formai egységét. Ebből a sematikus felsorolásból is kitűnik talán, hogy a gyermekkori „könyves” élmények döntő szerepet játszanak a későbbi olvasói magatartás, olvasói pályafutás szempontjából, ugyanis a gyermekkori megalapozás, előkészítés lesz az olvasni tanulás egyik motivációs bázisa.”⁵

Mint az a későbbiekben olvasható lesz, a kérdőívet kitöltő diákok tanárai szerint a mai gyerekek a szülőktől látott példa alapján élnek. Ez alapján alakul ki olvasási készségük is, tehát az olvasásra nevelést nem az iskolában kell elkezdeni, hanem otthon. Bartos Éva ugyanezen műbeli írása szintén ezt támasztja alá.

4 : Varga Zsuzsa: Helyzetkép a hazai iskolai könyvtárakról == Új Pedagógiai Szemle, 2003., 1.sz. p. 12-22.

5 : *Segített a könyv, a mese: vallomások életről, irodalomról, olvasásról*. Szerk.: Bartos Éva. Budapest, Magyar Olvasótársaság, 1999. 111 p.

„Ha intézményekhez akarnám kötni a fejlődési folyamat egyes állomásait, úgy fogalmazhatnék: a családban kell történnék a megalapozás, előkészítés, az érzelmi ráhangolás, az iskolában a készség kialakítása, az olvasási igény megszilárdítása, a könyvtárakban az érdeklődés folyamatos fenntartása, kiszélesítése, elmélyítése.

Amit eddig legjobb meggyőződésem szerint fejtegettem, mind igaz, most mégis azt kell mondanom, hogy „szálljunk le a földre” az ideák világából, mert az ismertetett folyamat csak elvileg zajlik így, a gyakorlat egy kicsit más.

Közismertek a riasztó jelzések az olvasásszociológia irányából az olvasás általánosan rossz pozícióira nézve. Súlyos gondok nehezítik az említett családi előkészítést, hiszen a felnőttek szokásrendszerében, értékrendjében is jóval hátrább került az olvasás, a szülői példamutatás tehát nem ösztönöz. Lényegesen megritkultak a meghitt szülő-gyerek együttlétek, a családi beszélgetések, s bizony a televíziózási szokások alaposan átrendezték a családok életét. Az olvasási szakemberek mellett a gyermekorvosok is aggasztónak tartják, hogy a családok összetartó-védő ereje egyre csökken, s hogy a válogatás nélküli, mértéktelen és kritikátlan tv-nézés következtében a gyermekek leszoknak az olvasásról, beszédképességük beszűkül, emocionális érzékenységüket elvesztik.”⁶

Felmérésem eredményei is igazolni fogják a következő fejezetekben a szerző fenti megállapítását.

Az Emmer Gáborné által szerkesztett Az iskolai könyvtár új modellje a gyakorlatban című könyv bevezetőjében az olvasás, mint készség megalapozásának fontosságáról olvashatunk.

„A közoktatásban megalapozandó képességek/készségek között kiemelt helye van az olvasásnak. A szövegértő olvasás technikája megtanítása együtt kell járjon az olvasáshoz való pozitív értelmi és érzelmi kötődéssel is a tanulóban, hogy belső szükségletévé, igényévé váljon az olvasás. Ezért a jelen gyakorlatot fel kell váltssa a pl. a skandináv országokban, vagy Hollandiában évtizedek óta sikeres szemlélet és gyakorlat- miszerint az olvasás készsége kialakítását egyénre szabottan, az egyéni képességeknek megfelelően kell végezni. Az irodalomhasználat igénye mellett feladat az irodalomhasználat képessége megtanítása is- dokumentumhasználat, információelérési technikák, könyvtárhasználat, mely az önálló tanulás alapja. Mindezek együtt biztosíthatják az olvasás társadalmi szerepének

6 : Segített a könyv, a mese: vallomások életről, irodalomról, olvasásról. Szerk.: Bartos Éva. Budapest, Magyar Olvasótársaság, 1999. 111 p.

érvényesülését: rendszeres, folyamatos kapcsolatot az olvasással, jól megválasztott szelekciós szempontok szerint válogatni az irodalomban, az információkban, s aktív szellemi munkát végezni olvasás közben (megérteni, elemezni, értékelni, újra értékelni)- mely a helyes cselekvés alapja lehet.”⁷

Szakdolgozatom ezeket és további fontos szempontokat kíván bemutatni a 10-14 éves diákok válaszainak segítségével.

7 : Az iskolai könyvtár új modellje a gyakorlatban. Szerk.: Emmer Gáborné. Budapest, Könyvtárostanárok Egyesülete, Flaccus Kiadó, 2004. 305 p.

4. 10-14 évesek olvasási- és könyvtárhasználati szokásai

4.1 Ötödik évfolyam: 10-11 évesek kiértékelése

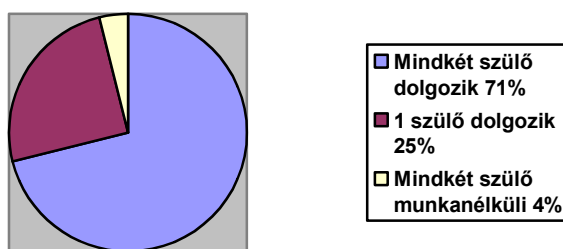
Kérdőívet ötödik évfolyamon összesen 3 osztály, azaz 56 fő töltötte ki, ebből 37 fiú, 19 pedig lány. Az osztályok mindegyikére az volt a jellemző, hogy csendben, különösebb segítségkérés nélkül, viszonylag gyorsan készítették el a válaszokat. A kitöltött kérdőívek közt egyetlen olyat találtam, amit használhatatlanul töltött ki egy fiú, a kérdések nagy részére egyáltalán nem adott választ, amire pedig adott, az sem tartalmazott érdemi információt.

4.1.1. kérdéscsoport: lakóhelyi, családi viszonyok

Az 55 főből 40-en szerencsi lakosok, 15-en pedig a környező kistelepülésekről (Bekecs, Lengyebénye, Tállya, Prügy) járnak be.

A gyerekek közül 6-an egyedüli gyermekek, 30-nak 1, 11-nek 2 testvére van, 8 pedig nagycsaládban él. Egy kislány megjegyezte, hogy hármasiker testvérei vannak.

A szülők foglalkozását tekintve 71%-ban mindkét szülő rendelkezik állandó munkahellyel, 25%-ban csak egy szülő dolgozik és mindössze 4%-uknak munkanélküli mindkét szülője. (1. ábra)



1. ábra : Szülők foglalkoztatottságának aránya

A szülők munkahelyének jellegét nézve 32 gyermeknek mindkét szülője fizikai, illetve szakmunkát végez, és 8 olyan pár van, ahol mindketten értelmiségi munkát végeznek. 13 diák szülei közül pedig az egyik szakmunkát végez, a másik pedig értelmiségiként dolgozik.

4.1.2. kérdéscsoport: olvasottság, könyvek

Elsőként arra voltam kíváncsi, hogy milyen műfajú könyveket olvasnak otthon.

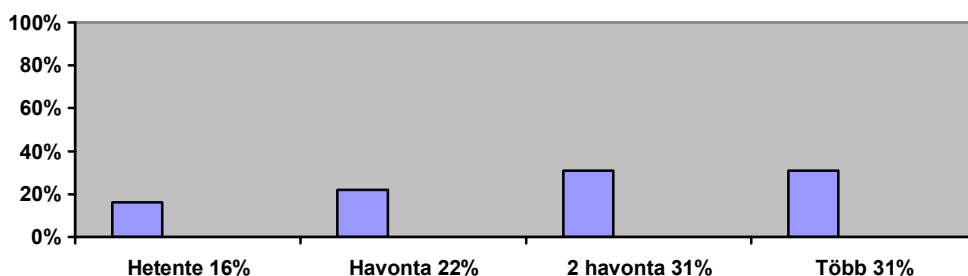
A 10-11 éves gyerekek otthoni gyűjteményében még megtalálhatók a mesekönyvek, de már túlnyomórészt ők is inkább regényeket és ismeretterjesztő könyveket olvasnak. Többségében fiúk voltak, akik tudományos jellegű könyvekkel rendelkeznek, itt főként természeti, történelmi, autós és katonai témájú könyvcímeket írtak példaként. Mesék iránt inkább a lányok érdeklődnek.

Kedvenc könyvműfajban szinte ugyanezek lettek megjelölve. Egy fiú nyilatkozta, hogy kedvence az, „amiben gyilkolnak”.

Kedvenc könyvbéli karaktert a diákok 65%-a írt. A válaszokban nem lehet egyértelműen elkülöníteni a lányok ízlését a fiúkétól, hisz sokan Harry Pottert jelölték meg mindkét nemből, de többen írták a Pál utcai fiúk Nemecsek Ernőjét, mesék szereplőit, például Vukot, vagy Rosszcsont Petit. Egy fiú kedvenc szereplője „Arany János”, egy másiké pedig Neo, a Mátrix című akciófilm főszereplője, pedig ebből könyv nem is készült. Fontos megjegyezni, hogy a diákok 35%-a azt nyilatkozta, egyáltalán nincs kedvenc szereplője.

Olyan könyvbéli szereplő, akit a diákok példaképüknek tekintenének, 80%-uknak nincs. Nagyon kevés válasz született itt, az egyik osztályban mindössze ketten rendelkeznek ilyen szereplővel. Akik válaszoltak, vegyes válaszokat adtak. Egy lány a manapság igen népszerű Alkonyat című romantikus thriller egyik vámpír szereplőjét jelölte példaképnek, egy fiú pedig az Indul a bakterház Bendegúz nevű főszereplőjét írta. A válaszok között volt még egy Beethoven nevű kutya, János Vitéz és a „spártaiak”.

A következő kérdést egyszerű feleletválasztós módszerrel megválaszolhatták a gyerekek, ez arra vonatkozott, hogy milyen gyakran kapnak könyvet. Mint a diagram is mutatja (2.ábra), a diákoknak 31%-a több mint kéthavonta kap a szüleitől könyvet. Azok a válaszadók, akik ezt a lehetőséget jelölték meg, közel 80%-uknak csak az egyik szülője, vagy egyik sem rendelkezik állandó munkahellyel, így anyagi lehetőségeik korlátozottak.



2. ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszainak százalékos aránya

A kedvenc könyvre vonatkozó kérdésre az 55-ből csak 6 ember válaszolta azt, hogy „nincs”. A többiek ifjúsági regényeket, meséket, illetve ismeretterjesztő könyvcímeket soroltak fel, sokan többet is. A Harry Potter könyvsorozat és a Pál utcai fiúk a legnépszerűbbek, de állatmesék, angol nyelvű regények és az állatvilággal kapcsolatos ismeretterjesztő könyvek is népszerűek, például a Dinoszauruszok, a Természetvilág, Kutya lexikon. A fentebb említett Alkonyat, a High School Musical című zenés film könyvváltozata, és a Micimackó is több szavazatot kapott.

Kíváncsi voltam, hogy a könyvek mellett olvasnak-e újságot a gyerekek. Meglepetésemre 38% egyáltalán nem olvas. Az olvasók közül a lányok a manapság igen népszerű tinimagazinokat olvassák, a fiúk pedig főként a sportmagazinokat, horgászújságot és napilapokat részesítik előnyben. Lányok között legnépszerűbbek a Bravo, Bravo Girl, IM és a Witch, fiúknál az Észak-Magyarország című napilap, a Magyar horgász, és a Képes sport magazin.

Azok közül, akik olvasnak valamilyen időszak kiadványt, 12-en rendelkeznek előfizetéssel kedvenceikre.

4.1.3. kérdéscsoport: könyvtárhasználati szokások

A kérdéscsoport első kérdése az volt, hogy milyen könyveket kölcsönöznek az iskolai könyvtárból. Az 55 válaszadóból meglepően magas arányban, 51%-ban azt választották, hogy egyáltalán nem kölcsönöznek semmit.

Azok a tanulók, akik kölcsönöznek, regényeket, szótárokat, ismeretterjesztő könyveket, kötelező olvasmányokat, illetve egyéb, a tanuláshoz szükséges könyveket kölcsönöznek ki.

Szerencsen található a kistérség legnagyobb gyűjteményével rendelkező Városi Kulturális Központ és Könyvtár. Több, mint 50000 kötettel rendelkeznek, a kicsiknek külön gyermekkönyvtárral. Szerencsen kívül minden település, ahonnan bejárnak a tanulók, rendelkezik kisebb-nagyobb könyvtárral. E tény tükrében szomorú, hogy a diákoknak mindössze 23%-a tagja más könyvtárnak, van olyan osztály, ahol senki sem. A könyvtárba járó diákok a megjelenés alapján heti, illetve havi rendszerességgel látogatják a helyet, tehát kijelenthetjük, hogy lehetőségeikhez mértén jól kihasználják tagságukat és sokat kölcsönöznek. A következő kérdés válaszaiból kiderül, hogy főként olyan ismeretterjesztő könyveket vesznek ki, amelyek az iskolai könyvtárban nem találhatóak meg, ezen felül a lányok írtak még különböző lányre-

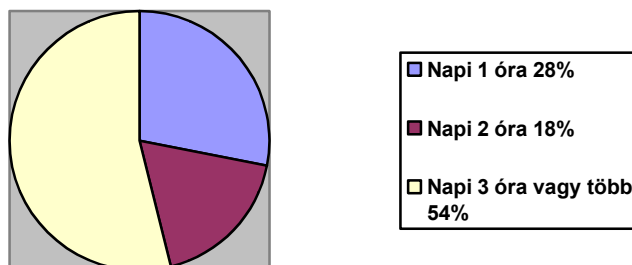
gény-címeket. A könyvtárba járó gyermekek megjelölésük alapján szinte kivétel nélkül barátaikkal járnak a könyvtárba, mindössze 5-en jelölték azt, hogy szüleikkel. Ketten semmit nem jelöltek meg. Arra a kérdésre, hogy részt szoktak-e venni valamilyen könyvtár által meghirdetett pályázaton, sajnos mindenki „nem”-mel válaszolt.

A következő kérdés a könyvtári szolgáltatások igénybevételével volt kapcsolatos. Itt a diákok csaknem 70%-a megjelölte az internetezést, néhányan a fénymásolást is. Ezeket a szolgáltatásokat, mivel a többség nem tagja más könyvtárnak, az iskolai könyvtárban veszik igénybe.

4.1.4. kérdéscsoport: szabadidős tevékenységek

A kérdéscsoport első kérdése arra keresett választ, hogy milyen iskolai szakkörökre jártak előző félévben a diákok. 56%-uk azt írta, hogy nem járt semmilyen foglalkozásra. A szakkörre járó diákok közül 12 zenei képzésekre járt, 4-en képzőművészeti foglalkozást látogattak, a többiek hittan, sport- illetve matematika órákat írtak.

Számítógépe az 55 emberből 5-nek nincs otthon. A grafikonon is jól látható (3.ábra), hogy a gyerekek rengeteg időt töltenek előtte nap, mint nap. 28% napi 1 órát, 18% kettőt és 54% 3 vagy annál is hosszabb időtartamot írt. Volt, aki irreálisan nagy számokat írt, többen napi 6 órát, egy fiú azonban saját bevallása szerint napi 12 órát ül a gépe előtt.



3. ábra : Számítógép előtt eltöltött idő, százalékos megoszlásban

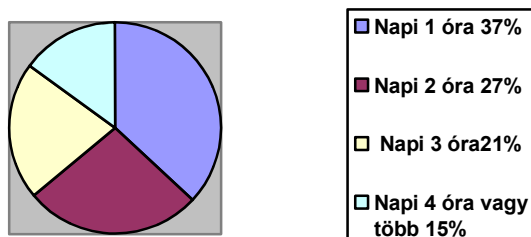
A válaszadó 55 emberből 12-nek nincs otthon internet elérése. A 43 internettel rendelkező diák közül mindenki azt írta, hogy napi rendszerességgel használja is, van, aki csak erre használja számítógépét. Ennek megoszlása a következő: 37% naponta átlagosan 1 órát böngész, 20% napi 2 órát, 43% pedig napi 3 óránál is többet internetezik. Többen ismét nagyon hosszú időtartamokat említettek: volt, akinek a válasza egyszerűen az „egész délután” volt, de olyan is akadt, aki napi 8 órát írt. A válaszadók közül azok, akik hosszabb időt töltenek

gépük előtt ülve, többségében fiúk. Elgondolkodtató, hogy ha egy nap valóban ennyi időt töltenek számítógépezéssel, akkor vajon mivel töltik napjuk többi részét? Nemigen marad idő emellett sem a tanulásra, sem családi- vagy egyéb programokra.

A következő kérdésre hosszú oldalakat lehetne szánni, hogy felsorolhassam az összes számítógépes játékot, amivel játszanak a gyerekek. Volt, aki egyszerűen csak „gyilkolás”-nak nevezte a kedvenc játékait és többen vannak, akik előfizetéses, bizonyítottan addiktív játékokkal játszanak, melyek havi 4-5000 Ft kiadást jelentenek, ilyen játék például a World of Warcraft. Legtöbben autóversenyes játékkal játszanak, például a Need for Speed, de kisebb rajongótáborra van az olyan agresszív „lövöldözős” játékoknak is, mint a Call of Duty, vagy a Counter Strike. A lányok kevésbé durva játékokat írtak, például a Sims-et, kártyajátékokat és a Jégkorszak című mese játékváltozatát. Azok a diákok, akik nem rendelkeznek Internet eléréssel, ők is írtak több olyan játékot, aminek futtatásához nem szükséges Internet kapcsolat. Aggasztó, hogy már 11 éves korban a gyerekek az idejüket a barátaik, az ismeretszerzés, a családjuk, vagy a hasznos szórakozás helyett ilyen agresszív, rossz példát mutató, felesleges dolgokra pazarolnak hosszú órákat.

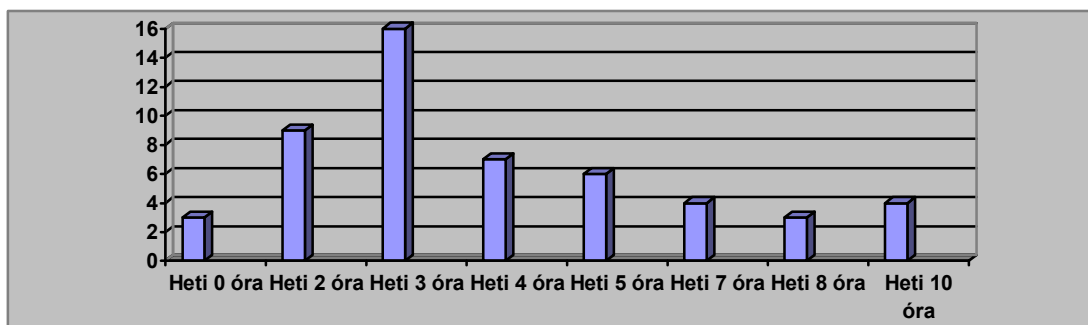
A számítógépes játékok mellett másik közkedvelt szórakoztatási eszköz a televízió, erre irányult kérdőívem következő kérdése. 55 főből 3-an vallották, hogy egyáltalán nem néznek tv-t. 37% napi 1 órát tölt a televízió előtt, 15% pedig 4 óránál is többet (4.ábra).

Televíziós műsorok tekintetében nem nagy eltéréseket tapasztaltam az egyes diákok érdeklődésében. Sokan kiemelték a Barátok közt című sorozatot, a délutáni talk-show-kat, illetve a Vacsoracsatát. A fiúk a heti sorozatokat részesítik előnyben, 6 fiú külön kiemelte a horror-filmek szeretetét. 5 lány és 2 fiú említette, hogy néz természetfilmeket, illetve dokumentumfilmcsatornákat, például a Spektrumot, vagy a National Geographic-ot.



4.ábra: Televízió előtt töltött órák száma/nap, százalékos megoszlásban

29. kérdésem az volt, hogy heti hány órát töltenek barátaikkal szabadidejükben. Vegyes válaszok születtek, 3 egyáltalán nem tölt velük időt, ellenben 4-en is voltak, akik heti 10 órát írtak.(5. ábra személyenkénti lebontásban)



5. ábra: Barátokkal töltött szabadidő, óra/hét, személyenkénti lebontásban

Utolsó kérdésemben szabadidős tevékenységeikre voltam kíváncsi. Itt a gyerekek jópár választ felsoroltak. Legtöbben, 21-en a számítógépet említették meg felsorolásukban. 16 fő a barátaival is tölt időt(annak ellenére, hogy az előző kérdésre majdnem mindenki válaszolt, itt jóval kevesebben írták ezt) és szintén 16-an különböző sporttevékenységet is írtak, például a biciklizést, úszást, lovaglást, vagy a focit. A televíziót 10 diák írta, 3-an a kutyájukat gondozzák többek közt. Egy fiú bevallása szerint egyetlen dologgal tölti a szabadidejét: „Csajozással”.

Az olvasást 6 fő írta, ám sajnos, a könyvtárba járást senki sem említette. Ez az összes többi évfolyamra is jellemző.

4.2 Hatodik évfolyam: 11-12 évesek kiértékelése

A hatodik évfolyamon összesen 48 diák töltötte ki a kérdőívet, ebből 21 lány és 27 fiú.

A 11-12 éves diákok vegyes érzelmekkel fogadták megkeresésem, sok kérdést tettek fel, nem értették, hová milyen választ várok. Ez kissé meglepő, hiszen mint említettem, a tőlük fiatalabb ötödikesek minden probléma nélkül töltötték ki a kérdéseket.

4.2.1. kérdéscsoport: lakóhelyi, családi viszonyok

Kérdőívem első kérdéscsoportjában megtudtam, hogy a gyerekek közül 27-en szerencsi lakosok, 12-en a szomszédos Bekecsen laknak, illetve 9 diák a környező településekről (Ond, Monok, Legyesbénye, Prügy, Taktaszada, Mád) jár be naponta.

A 48 diákból 19-nek egy testvére van, szintén 19-nek 2, 6-an pedig egyedüli gyermekek. 4 gyermek nagycsaládban él, 3-nál több testvérük van.

A szülők foglalkozását tekintve elmondhatjuk, hogy olyan gyermek, ahol a szülőnek egyáltalán nincs munkája, mindössze 2 van. 35 diáknak mindkét szülője rendelkezik munkahellyel, 11-nek pedig csak az egyik szülője dolgozik. Többen jelezték, hogy édesanyjuk éppen GYES-en van. A dolgozó szülők közül 28 olyan pár van, ahol mindketten szakmunkás jellegű munkát végeznek, és mindössze 7 pár végez értelmiségi munkát.

4.2.2. kérdéscsoport: olvasottság, könyvek

Kérdőívem következő kérdéscsoportjának első kérdése az otthoni könyvvállomány jellegét kutatja. A diákok 60%-ának regények találhatók a házkönyvtárában, erre az évfolyamra szintén jellemző, hogy inkább a fiúk említettek meg ismeretterjesztő könyvcímeket. Egy fiú kiemelte, hogy Ő csak „UFÓ-s” könyveket olvas. 6-an írtak állatvilággal foglalkozó könyvcímeket, egy kisfiú kifejezetten vallási témájú könyvek iránt érdeklődik.

A diákok kedvenc műfajában nem sok eltérés mutatkozik az előző válaszoktól, 43% a regényt jelölte meg kedvenc műfajaként. Egy lány azt írta, hogy „Mindenféle, kivéve az olyat, amibe nincs párbeszéd”. 2 másik lány az igaz történeteket részesíti előnyben, a fentebb említett vallási témában jártas fiú pedig konkrétan a Bibliát jelölte kedvenc műfajának. Érdekes számadat, hogy 11-12 éves létükre mindössze 18%-uknak kedvenceik a mesék.

Kedvenc könyvbéli karaktere 20 embernek egyáltalán nincs. A többiek sokféle szereplőt leírtak, 3 diáknak Harry Potter a kedvence, egy lány a már említett High school musical filmet írta, egy másik pedig az Olsen-ikreket. Fiúk közül 4-en írták a Pál utcai fiúk szereplőit, illetve Robin Hood-ot, egy Unkasz nevű indiánt, Cristiano Ronaldo focistát és János Vitézt. Klasszikus művek szereplőit összesen 12-en említettek.

Könyvbéli példaképe sajnos még annyi diáknak sincs, mint kedvenc szereplője. 77%-uk húzta ki a kérdést, az egyik osztályban mindössze egy lány adott választ, ő Emma Watson-t, a Harry Potter filmek egyik szereplőjét írta, azért, mert: „Olyan színésznő szeretnék lenni, mint

Ő”. A válaszadók közül egy fiúnak Jézus a példaképe, egy másiknak Toldi Miklós, de írták még Leonidaszt és Bornemissza Gergelyt is.

A következő kérdés arra kíváncsi, hogy milyen gyakran kapnak új könyvet. 48 emberből 18-an azt jelölték meg, hogy havi rendszerességgel kapnak. 8-an kéthavonta kapnak, 22-en pedig ennél is ritkábban. Hetente senki nem kap. 6-an azok a diákok közül, akik havonta kapnak új könyvet otthon, található a családjukban legalább 1 munkanélküli személy. Azok a diákok, akik 2 hónapnál is ritkábban kapnak könyvet, főként azok közül kerültek ki, ahol mindkét szülő rendelkezik munkahellyel. Érdekes, ugyanakkor példamutató értékű, hogy az alacsony jövedelemmel rendelkező családok nagyobb gondot fordítanak gyermekeik kulturális nevelésére, mint azok, akik elvileg könnyebben megtehetnék ezt.

Szerencsére kedvenc könyve majdnem minden gyermeknek van. Mindössze 6-an írták azt, hogy nem rendelkeznek ilyennel. 11 diák kedvence a Pál utcai fiúk, a többiek nagyon eltérő válaszokat adtak. A lányok között egyértelműen a lányregények a nyerőek, mint a Neveletlen hercegnő naplója, a High school musical, Jobb anyukát akarok!. A fiúk válaszai is igen színesek: A fáraók krónikái, Az utolsó mohikán, Amire nincs magyarázat, Alien vs. Predator, Bionicle: a maszkok regénye, stb.

A diákok nagy része szívesen olvas újságot. Egy fiú szellemesen megjegyezte, hogy ő a saját magáról szóló híreket olvassa el. Lányoknál ezen az évfolyamon is a tinimagazinek vitték el a pálmát, úgy mint a Bravo, Bravo girl, IM és a Popcorn. A fiúk többen kedvelik a National Geographic kids című ismeretterjesztő magazint, illetve a Nemzeti sport-ot, de sokan olvassák az Észak-magyarország napilapot és a Garfield képregényt. Egy-egy diák írta az UFO-magazint, a Póker magazint, illetve a Metro katalógust, ami nem éppen az ismeretközlő lapok közé sorolható. Újságelőfizetéssel a 48-ból 13-an rendelkeznek.

4.2.3. kérdéscsoport: Könyvtárhasználati szokások

Kérdőívem harmadik kérdéscsoportja a könyvtárhasználati szokásokat kutatja. Ennek első kérdéséből kiderül, hogy a gyerekek 40%-a egyáltalán nem használja az iskolai könyvtárat. A többiek a tanuláshoz szükséges könyveket, szótárt kölcsönöznek. 15-en regényeket kölcsönöznek különféle témákban, és csak hárman érdeklődnek a mesés kötetek iránt. A hatodik évfolyamon sem különösebben népszerű a könyvtárba járás. A 48 diákból mindössze 10-en tagjai valamely városi könyvtárnak. 7-en a szerencsi könyvtárnak tagjai, 3-an pedig lakóhelyükön járnak a községi könyvtárba.

A 10 diákból 3-an hetente járnak a könyvtárba, 2-en havonta, 5-en pedig több, mint kéthavonta. Ez alapján elmondható, hogy ez a néhány diák sem látogatja rendszeresen a könyvtárat.

Kölcsönzéseik tárgya itt is főként a regény. Fiúknál kaland- és történelmi, lányoknál állatos- és lányregények.

Arra a kérdésre, hogy indul-e a könyvtárak által hirdetett pályázatokon, ezen az évfolyamon is mindenki „nem”-mel válaszolt.

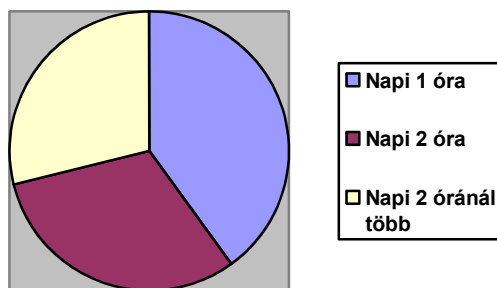
A 20 kérdés, hogy kivel járnak a gyerekek könyvtárba. Majdnem mindenki válaszolt, azok, akik nem tagjai más könyvtárnak, valószínűleg az iskolai könyvtárral kapcsolatban adtak választ erre. Így a diákok jórészt barátaikkal járnak könyvtárba, közel 90%-uk adta ezt a választ.

Könyvtári szolgáltatásokat a diákok 36%-a egyáltalán nem vesz igénybe. A többiek 19%-a igénybe veszi a helyben olvasás lehetőségét, valamint 24% fénymásolat is alkalmanként. A diákok 65%-a internetezni szokott.

4.2.4. kérdéscsoport: szabadidős tevékenységek

Az iskolai szakkörökkel kapcsolatban 8 diák válaszolta azt, hogy nem járt előző félévben semmilyen foglalkozásra. Fiúknál legnépszerűbbnek a sport- és a matematika szakkörök bizonyultak, a lányok közül pedig az énekkar és a képzőművészeti foglalkozások voltak a leglátogatottabbak. 1-1 ember járt még drámára, angol szakkörre és néptáncra.

Számítógépe a 48 megkérdezett diákból mindössze 1-nek nincs. Elmondásuk alapján 31%-uk körülbelül napi 1 órát tölt előtte, 14% két órát, 19% 3 órát, és kimagaslóan sokan, 36% 3 óránál hosszabb időt ül előtte napi rendszerességgel (6.ábra). Internet-előfizetése 4 diáknak nincs otthon. 40%-uk napi 1 órát internetezik, 31% két óra hosszát, 29% pedig ennél is többet. Érdeemes megjegyezni, hogy annak ellenére, hogy mindössze 4 diák nem rendelkezik otthoni internet-kapcsolattal, sokan mégis használatba veszik még napközben is az iskolai könyvtárban elérhető Netet. Ezt az időtartamot bizonyára nem számolták bele a gyerekek, mikor válaszoltak.



6. ábra: Internetezéssel eltöltött órák száma/nap, százalékos megoszlásban

Nem okozott számomra meglepetést az, hogy a 48 diákból csak 6-an voltak, akik azt nyilatkozták, hogy nem játszanak számítógépes játékokkal. Viszont ahány játékos van, annyiféle játékkal játszanak, sokan többet is megemlítettek.

Jellegét tekintve 15-en az agresszív, lövöldözős játékokat kedvelik, például a Counter Strike, Call of duty, San Andreas, Hitmen. Aggasztó, hogy nemcsak fiúk választják ezt a műfajt, hanem több lány is. Másik 15 ember, főként lányok a Sims nevű játékot kedvelik, 12 diák pedig az autós, illetve a stratégiai játékokat kedveli, mint a GTA, Need for speed, Lord of the rings.

A televízió ezen az évfolyamon nem játszik nagy szerepet a szabadidős tevékenységeikben. Egyetlen diák mondta azt, hogy egyáltalán nem néz tv-t, de 28-an vannak, akik napi maximum 2 órát töltenek előtte. 18-an írták, hogy napi 3 órát, maximum 4-et néznek televíziót és itt senki nem írt irreálisan nagy számokat.

Tv-műsorok tekintetében itt nem olyan színes a paletta, mint az ötödik évfolyamon. A diákok szinte mind a kereskedelmi csatornák szórakoztató műsorait követik figyelemmel, ismeretterjesztő adókat, műsorokat senki nem írt. A lányok szinte mind szeretik a Barátok közt című sorozatot, a zenecsatornákat, és 11-en írtak még különböző tiniknek szóló sorozatokat, mint pl. a Hannah Montana. A fiúk inkább a filmeket részesítik előnyben, de 12-en sportműsorokat is figyelemmel kísérnek. Furcsa módon ők nézik az inkább nőknek szóló délutáni showkat, mint a Győzike, a Mónika show vagy a Joshi Bharat.

A következő kérdés válaszai komoly aggodalomra adhatnak okot. A diákok nagyon kevés időt töltenek barátaikkal, heti mindössze 3 órát, vagy ennél is kevesebbet szánnak kapcsolataik ápolására, a közös szórakozásra. 10 ember volt, aki 5, 6, esetleg 7 órát írt. Ez sajnos azt jelenti, hogy szabadidejük túlnyomó részét házon belül töltik, kevés mozgással. Ez a követ-

keztetésem bizonyítást is nyert a következő kérdés válaszaival. Itt a diákok több szabadidős tevékenységet is felsoroltak, de 37 diáknak nem hiányzott a számítógép és a televízió a sorból. 10 ember olvasni is szeret szabadidejében, 15-en, főként fiúk írtak sporttevékenységet. 10 diák kisállatával is szeret játszani, és szintén 10-en írták a barátokkal való időtöltést. Egyértelműen látható, hogy nem változatosan használják ki a gyerekek az idejüket.

4.3 Hetedik évfolyam: 12-13 évesek kiértékelése

Hetedik évfolyamon összesen 43 diák töltötte ki kérdőívemet, 19 fiú és 24 lány. Tapasztalataim szerint minél idősebb osztályba mentem, annál komolytalanabban viselkedtek, mind velem és kérésemmel, mind pedig tanáraikkal szemben. Ennek ellenére a vártnál komolyabban töltötték ki a felmérőt, 1 diák volt, aki használhatatlan válaszokat adott a kérdésekre, így a válaszadók száma 42-re csökkent.

4.3.1. kérdéscsoport: Lakóhelyi, családi viszonyok

A 42 diákból 23-an szerencsi lakosok, 13-an a szomszédos Bekecsen laknak, illetve 6 diák Legyesbényéről, Prügyről, Mádról, Mezőzomborról és Ondról jár be. Ezen az évfolyamon már megfigyelhető, hogy jóval nagyobb a nem szerencsi lakosok aránya, köszönhető ez az egyre csökkenő gyermekszületéseknek, illetve annak, hogy a Szerencsen élő fiatalok egyre nagyobb számban költöznek nagyvárosokba és alapítanak ott családot.

A diákok közül 21-nek egy testvére van, 8-nak 2 testvére van, 4 gyerek egyetlen gyermek és 9 nagycsaládban él, 3-5 testvérrel élnek egy háztartásban.

A 42 gyermek családjában szerencsére nem fordul elő, hogy mindkét szülő munkanélküli lenne. Eddig minden évfolyamon található volt ilyen, sőt, a hetedikesek szülei közt jóval többen végeznek értelmiségi munkát. A családok közül 10 esetben csak az egyik szülő dolgozik, és 3 olyan házaspár van, akik mindketten értelmiségi munkakörben dolgoznak. 12 diák azt is leírta, hogy családjuk rendelkezik valamilyen kisvállalkozással.

4.3.2. kérdéscsoport: Olvasottság, könyvek

A 12-13 évesek köréből szinte teljesen eltűnt a mese, mint kedvelt műfaj. A diákok 86%-ának regények és ismeretterjesztő könyvek találhatóak otthon, bár ez kisebb arányban, mint

az előző évfolyamoknál. Ez a műfaj itt is inkább a fiúkra jellemző, autós, sport, földrajzi és mitológiai témákat írtak.

Mindössze 7-en nyilatkozták azt, hogy nincs kedvenc műfajuk. A lányok főként romantikus regényt, versesköteteket, ifjúsági- és lányregényt olvasnak, egyikük a „megkönyvesített filmek” –et szereti.

A fiúk a már említett autós és földrajzi témák mellett szellemtörténeteket, akció és horror regényeket, krimi, valamint kalandtörténeteket olvasnak.

A hetedik évfolyam kedvenc könyvbéli karakterei közt meglepő módon egyáltalán nincs említés kötelező olvasmányok szereplőiről. A lányok a High school musical szereplőit, Hannah Montana-t, Clark Kentet, egy Diabló nevű lovat és Harry Pottert írták főként. A fiúk nagy kedvence Bradley, egy ifjúsági regény szereplője, többen írták Robin Hood-ot, A Gyűrűk Ura szereplőjét, Gandalf-ot, Jack Hansen autószerelőt, és ide sorolta Arnold Schwarzenegger-t is egy kisfiú. Kedvenc karaktere a diákok 50%-ának nincs.

Példaképet nem könyvekből választ a diákság, ugyanis a 42-ből 38 diák kihagyta a kérdést. Az a 4 fő, aki válaszolt, Cristiano Ronaldo focistát, a Ferrari Enzo autómárkát, Jack Hansen autószerelőt és egy bizonyos Cris Angel-t említette példaképeként, akik nem éppen könyvszereplők.

A diákok közül senki nem kap 4 hétnél gyakrabban új könyvet, de biztatónak mondható, hogy 13-an havonta vesznek valamilyen új könyvet, emellett 16 diák jelezte, hogy kéthavonta. Másik 13 gyermek ennél ritkábban jut új saját könyvhöz.

Kedvenc könyvvel mindenki rendelkezik, ám alig akadt olyan cím, amelyet többen is írtak volna, ezért néhány példát említek meg. A fiúk hárman az Egri csillagokat írták, ketten a Tom Sawyert, 1-1 diák pedig Narnia krónikái-t, Bradley az osztály réme-t, A terror háza-t, a Monte Cristo grófja-t és a Robin Hood-ot írta. Több ismeretterjesztő könyv címe is felsorolásra került. A lányok körében egyértelműen a divatos lányregények a kedvencek, például a Hannah Montana, A neveletlen hercegnő, Olsen ikrek, Girl 15-Girl 16, Lizzie McGuire, High School Musical. 1-1 kislány írta még a Lassie-t, Rejtő Jenő könyveket és az Abigélt.

Az újságolvasásban már akad némi eltérés az előző évfolyamoktól. Mindkét nem részéről kevesebb ifjúsági magazint említenek meg a gyerekek, a fiúk inkább a szakmai- és napilapokat, a lányok pedig a felnőtt nőknek szóló lapokat részesítik előnyben.

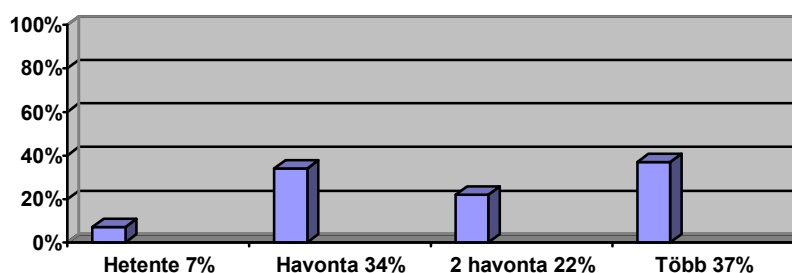
Fiúknál legnépszerűbbek a Metal Hammer, a Képes Sport, Autó-Motor, a Pontyhorgász Magazin és az Észak-Magyarország napilap. A lányok egyértelmű kedvence a Nők lapja, a Hot

magazin, a Story, 6 lány írta az IM-et és a Bravo Girl-t. Népszerűek még a kisállattartással kapcsolatos lapok, mint a Macska Magazin és az A Kutya. Újság előfizetéssel 7 gyermek rendelkezik.

4.3.3. kérdéscsoport: Könyvtárhasználati szokások

A hetedik évfolyam az alsóbbakhoz képest többet használja az iskolai könyvtárat, bár 45% itt sem kölcsönöz onnan semmit. A kölcsönző diákok főként a kötelező olvasmányokat és egyéb, a tanulásukhoz szükséges könyveket vesznek ki. 5 lány regényeket is kölcsönöz, egy lány valószínűleg lelkes kreatív-hobbi rajongó, mert elmondása alapján minden gyöngyfüzessel és varrással kapcsolatos dokumentumot elolvasott már. Néhány fiú pedig természetudományos és autós könyveket vesz ki.

A következő kérdésre számomra nagyon meglepő válasz született: a 42 diák 46%-a tagja a szerencsi városi könyvtárnak és használják is rendszeresen. A megkérdezett évfolyamok esetében ilyen nagy számban még nem fordult elő, hogy a diákok más könyvtárat is igénybe vennének. Egy kislány, mivel nem tudta a könyvtár nevét, ezért körülírta: „Nem tudom, mi a neve, de ott van a húsboltnál”. Megjegyzem, Szerencsen a húsbolt mellett könyvesbolt van, nem könyvtár. A kölcsönző diákok 34%-a havi rendszerességgel látogatja a könyvtárat, 7%-a hetente, 22%-a kéthavonta, 37% pedig 2 hónapnál ritkábban. (7.ábra)



7. ábra: Városi könyvtár látogatási gyakorisága, százalékos megoszlásban

A látogatások alkalmával főleg ismeretterjesztő műveket kölcsönöznek a diákok, többen írtak nyelvi könyveket, illetve olyan romantikus és horror regényeket, ami valószínűleg nem található meg az iskolai könyvtárban.

Könyvtárak által hirdetett pályázatokon ezen az évfolyamon sem indult még senki. Ez számomra azért furcsa, mert a Városi Kulturális Központ állandó jelleggel hirdet különböző rajz-, meseíró-, vagy egyéb pályázatokat általános iskolásoknak.

A könyvtárba járók legtöbben barátaikkal közösen járnak oda, 4-en a szüleikkel, 5-en pedig a testvérükkel. 3 olyan diák akadt, aki azt írta a kérdés mellé, hogy egyedül jár.

Egyéb könyvtári szolgáltatások közül ezen az évfolyamon az Internetezés a legnépszerűbb. A diákok 50%-a veszi igénybe ezt a szolgáltatási formát az iskolai és a városi könyvtárban egyaránt. 7 diák fénymásoltatni is szokott, valamint 9-en a helyben olvasás lehetőségét is kihasználják.

4.3.4. kérdéscsoport: Szabadidős tevékenységek

A hetedikes gyerekek körében igen népszerűek voltak a szakkörök az előző félévekben. 11 diák nem járt semmilyen képzésre, de a többiek szinte a létező összes szakkört megemlégtették, sokan többet is. Legtöbben, 8-an különböző tantárgyi szakkörökre jártak, a lányok közül sokan jártak drámára, képzőművészetre, néptáncra és zeneórákra. A jelenleg is működő énekkarnak 3-an tagjai. A tantárgyakkal kapcsolatos szakkörökre valószínűleg azért volt ekkora az érdeklődés, mert ebben a korosztályban már el kell dönteni, hogy a gyermek mely tantárggyal szeretne a jövőben középfokú intézményben foglalkozni. Ezek a különórák a gimnáziumok felvételijéhez is jó felkészítők lehetnek.

A következő kérdés eredménye nem okoz különösebb meglepetést: a 42 gyermekből 1-nek nincs otthon számítógépe, és minden számítógéppel rendelkezőnek van otthoni internetkapcsolata is. A válaszokból úgy tűnik, ezek a gyerekek minden, a gép előtt eltöltött időt csak Internetezéssel és számítógépes játékokkal töltik. A válaszadók 24%-a napi 1 órát tölt géppel, 36%-a napi 2 órát, 40% pedig 3-at, vagy annál is többet. A válaszok alapján a gyerekek ebből a napi időből átlagosan 1-2 órát töltik játékokkal, többen írták, hogy hétvégén legalább kétszer ennyi időt játszanak. A számítógépes játékok műfaját tekintve lányok és fiúk közt már nincs éles határ, a lányok is inkább a fiúknak szánt lövöldözős és autós játékokat kedvelik. Legtöbben a Need for speed autóversenyt szeretik, de 6-an előfizetői az interneten keresztül játszható MMORPG-nek, a World of Warcraft-nak. Több olyan, a kisebb osztályok által nem említett agresszív játék is megjelenik ezen az évfolyamon, amelyek kategóriájuk legdurvább, legagresszívabb játékaiként tituláltak különböző internetes fórumokon. Ilyen például a F.E.A.R., mellyel 3-an játszanak. Egy fiú az általa kedvelt játékokat egyszerűen „morbíd”-nak nevezte. Népszerű még a Sims nevű szerepjáték, a stratégiai játékok, a Call of Duty nevű lövöldözős és a Shadowbane nevű internetes fantasy.

A televízió a válaszok alapján ezen az évfolyamon sem annyira népszerű. A diákok csaknem 62%-a napi maximum 2 órát néz tv-t. 31% napi 3-4 órát, 7% pedig ennél többet ül előtte. A nézett műsorok palettája a kereskedelmi csatornák műsoraira szorítkozik, a lányok közt nagyon nézett a Barátok közt és az esti sorozatok. A fiúk inkább vetélkedőket és sportközvetítéseket néznek, illetve 12-en a Híradóra is kíváncsiak. Fiúk és lányok közt egyaránt nézettek a zenecsatornák. Ismeretterjesztő műsort ezen az évfolyamon sem néz senki.

A hetedikeseek viszonylag sok időt töltenek barátaikkal, elmondásuk szerint főként hétvégén. 60%-uk heti 5 óránál is többet tölt a barátaival, a maradék 40% 2-3-4 órát írt. Ez mindenképp biztató az előző évfolyamokhoz képest.

Szabadidős tevékenységeik közt több olyat megemlítettek, amelyeket barátaikkal együtt végeznek, ilyen a biciklizés, a focizás, kosárlabda, és ezen az évfolyamon írták először, hogy különböző szórakozóhelyeket látogatnak együtt. Egyéb elfoglaltságaik közt található a számítógép, a tv, 10 ember olvasni, másik 10 kisállat tartással foglalkozik. Egy fiú „hülyéskedni” szeret ráérős idejében.

4.4 Nyolcadik évfolyam: 13-14 évesek kiértékelése

Nyelcadik évfolyamon összesen 35 diák töltötte ki a kérdőívet, 15 lány és 20 fiú. Ezekben az osztályokban tapasztaltam a legnagyobb érdektelenséget mind az órájuk, mind pedig kérdőívet íránt. A diákok csak hosszú unszolás hatására voltak hajlandók tanárakra figyelni, több fiú tanuló is volt, akinek 2 példányt kellett a kérdőívöl adni, mivel az első elviccették és telefírkálták. A kezdeti nehézségek után azonban sikerült minden tanulóól használható válaszokat kapnom.

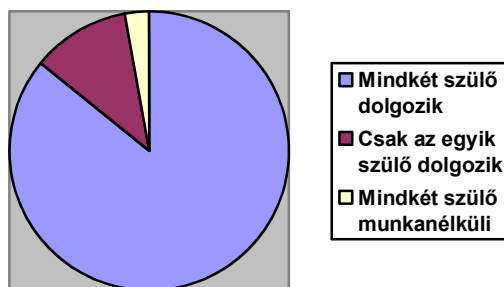
4.4.1. kérdéscsoport: lakóhelyi, családi viszonyok

A nyolcadikosok közül 21-en szerencsi diákok, 6-an Bekecsiek és 8-an Mezőzomborról és Legyesbényéről járnak be.

A legtöbb diáknak, szám szerint 18-nak egy testvére van. 11-nek pedig kettő. A 35 emberöl 3-an nagycsaládban élnek, 3-nak pedig nincs testvére.

Ezen az évfolyamon legnagyobb a szülők foglalkoztatottságának aránya. Mindössze egy gyermeknek munkanélküli mindkét szülője és 4-en vannak, akik szülei közül csak egyikük-

nek van állandó munkaviszonya (8.ábra). Egy kislány kitöltés közben jelezte Nekem, hogy nem tudja megmondani saját szülei foglalkozását, ezért csak a munkavégzés helyét, Miskolcot írta a kérdéshez. A szülők munkájának jellegét tekintve 2 olyan házaspár van, akik mindketten értelmiségi munkakörben dolgoznak. 21 házaspár szakmunkát végez és 11 olyan család van, ahol az egyik szülő értelmiségi, a másik pedig szakmunkában érdekelt.



8. ábra: Szülők foglalkoztatottságának aránya

4.4.2. kérdéscsoport: Olvasottság, könyvek

A 13-14 évesek körében már egyáltalán nem népszerű a mese, mint műfaj. A gyerekek inkább a regényeket kedvelik, mindössze 4-en voltak, akik azt nyilatkozták, hogy inkább mesekönyvek találhatók házi könyvtárukban. Két lány a novellákat kedveli, egy fiú pedig a katonás, fegyveres témákkal foglalkozó ismeretközlő könyvek iránt érdeklődik.

Kedvenc műfaja a 35 diákból 6-nak egyáltalán nincs. A többiek a kalandregényt, igaz történeteket, ifjúsági regényt, az ismeretterjesztő és sci-fi műfajokat kedveli a regény mellett. Utóbbi 19-en írták. Kedvenc könyvbéli karakterrel a diákok 50%-a rendelkezik, ezen az évfolyamon már egyértelműen komolyabb művek szereplőit sorolták fel a gyerekek. Szinte teljesen eltűntek az alsóbbévesek által oly népszerű lányregények szereplői, egyetlen lány kedvence Amelia Reynold, a Neveletlen hercegnő sorozatból, indoklása szerint „mert ő hercegnő”. A lányok közül többen kedvelik Ginát, Szabó Magda híres regényének szereplőjét, valamint többen írták Jane Austen könyveinek szereplőit, köztük Elizabeth Bennettet. A fiúk Nyilas Mihályt, Toldi Miklóst, Winnetou-t, Nemeceket és Robinson Crusoe-t tartják kedvencüknek.

Sajnos ezen az évfolyamon sem szokás példaképet választani, legalábbis nem könyvből. Mindössze 3 diák volt, akinek van példaképe, ezek Robinson Crusoe, Árpád vezér és Mrs.Bennett a Büszkeség és balítélet című könyvből.

A következő kérdés válaszai alapján egyértelműen kijelenthetjük, hogy a nyolcadikos diákok kapnak a legkevesebb könyvet. A diákok 11%-a mondta azt, hogy havonta kap könyvet, 31% pedig kéthavonta. 58%-uknak ennél is ritkábban vesznek, volt 2 olyan diák, aki a kérdés mellé írta, hogy soha nem kap otthon könyvet. Érdekes egybeesés, hiszen, mint fentebb említettem, ezen az évfolyamon a legmagasabb a szülők foglalkoztatottságának aránya és a családokban a testvérek száma is csak 3 esetben több kettőnél.

A fenti adatoktól függetlenül a diákok úgy néz ki, hogy szeretnek olvasni. A kedvenc könyvüket illetően igen színes a „felhozatal”, itt is, akár csak a kedvenc karakterük esetében, többségében a komolyabb, illetve a sikerkönyvek közül írtak címeket. Lányok körében népszerű Hugh Laurie: A balek című regénye, Szabó Magda történetei, Dan Brown: A Da-Vinci kód című kalandregénye, Janikovszky Éva könyvei, valamint a már korábban említett Stephenie Meyer: Alkonyat című műve. Fiúk közt egyértelmű kedvenc a Winnetou, de többen írták a Tom Sawyert és Rejtő Jenő regényeit. Egy-egy diák írta Vujity Tvrtko oknyomozó könyvét, Jókaitól Az aranyembert, A Marley és én című ifjúsági regényt és A Pál utcai fiúkat.

Újságolvasás tekintetében is észrevehető a diákok komolyodása. Az előző évfolyamokon oly népszerű tinimagazinok a háttérbe szorultak, helyette olyan felnőtteknek szóló magazinokat olvasnak, amik nekik talán még túl komolyak lehetnek. Ilyen az Elle, a Cosmopolitan, a CKM, vagy a PC-Guru. 8 diák egyáltalán nem olvas újságot, és előfizetése 14 diáknak van. Ez eddig a legnagyobb szám az évfolyamok közt.

4.4.3. kérdéscsoport: könyvtárhasználati szokások

Az iskolai könyvtár használatával kapcsolatban ezen az évfolyamon sem túl jók az eredmények. Az évfolyam 60%-a azt nyilatkozta, hogy egyáltalán nem veszi igénybe a könyvtárat. Azok a diákok, akik szoktak kölcsönözni, többnyire a tanulmányaikhoz szükséges könyveket, szótárakat veszik ki, elmondásuk alapján a kötelező olvasmányokat is innen szerzik be. Egyetlen lány volt, aki azt írta, hogy versesköteteket és novellákat is ki szokott kölcsönözni. A 35 fős diákság 88%-a más könyvtárnak sem tagja. A könyvtárlátogató 4 gyermek közül 1 a Miskolcon található megyei könyvtárba jár, 3-an pedig a szerencsibe. Azt a kérdést, hogy kivel járnak könyvtárba, vegyesen értelmezték a gyerekek. Aki azt mondta, hogy nem tagja más könyvtárnak, az iskolai könyvtárral kapcsolatban nyilatkozott, aki pedig még oda sem jár, kihagyta a kérdést. Ennek tükrében a diákok 48%-a barátaival

látogatja a könyvtárat, az a kisfiú, aki a megyei könyvtárnak tagja, szüleit jelölte meg, testvérével senki nem jár.

Könyvtári szolgáltatásokat szintén az iskolai könyvtárban vesznek igénybe a diákok. Itt az évfolyam 50%-a jelölte be az Internetezési lehetőséget. Helyben olvasni a gyerekek 14%-a szokott és a fénymásolást is megjelölték 8-an.

4.4.4. kérdéscsoport: Szabadidős tevékenységek

A nyolcadik évfolyam szabadidős elfoglaltságain is egyértelműen látszik, hogy másként állnak hozzá az élethez, mint az alsóbb osztályok. Lehetőségeiket hatékonyabban használják ki, ugyanakkor a szórakozás terén is hasznosan használják fel idejüket.

Ezen az évfolyamon főként a fiúk jártak iskolai szakkörökre, az iskolában működő összes sportórán képviselte több-kevesebb ember a nyolcadikosokat. Legnépszerűbb a foci és a kézilabda, de járnak röplabdára, kosárlabda órára is. A lányok a néptáncot, a drámaórát és a képzőművészetet látogatják legtöbben. Több tantárgyi szakkört is megemlítettek, ilyen a biológia, a számítástechnika, az angol, történelem és a kémia. Valószínű, hogy a gyerekek a gimnáziumi felvételikre való gyakorlás miatt látogatják ezeket az órákat. Az évfolyamon 11 olyan gyerek van, aki nem jár semmilyen szakkörre.

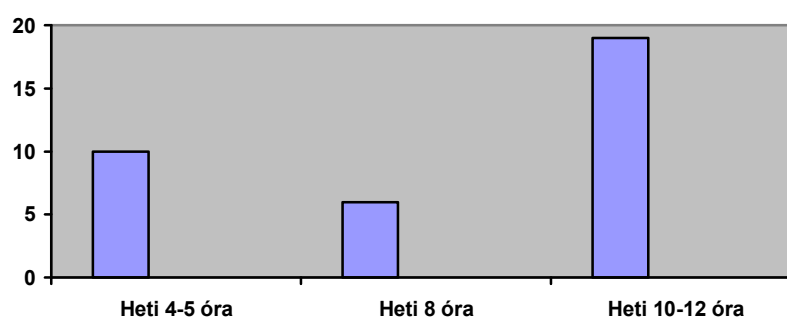
Nem számít meglepetésnek, hogy az évfolyamon nincs olyan diák, akinek ne lenne otthon számítógépe, azonban ezek a diákok jóval kevesebbet ülnek előtte. Elenyésző számú olyan válasz volt, ahol a gyerekek napi 2 óránál többet írtak volna. Az évfolyam 37%-a napi 1 órát, 39%-a napi 2 órát, 24% pedig napi 3-4 órát tölt a számítógépe előtt. Az internettel is hasonló a helyzet, a 35 diák 8%-ának nincs otthoni hozzáférése, 34% naponta 1 órát, 31% 2 órát, 27% pedig 3-4-5 órát tölt előtte. Ennél nagyobb számot senki nem írt.

Ezen az évfolyamon a legnagyobb a számítógépes játékkal nem játszó diákok aránya, 34%-uk más tevékenységet talál idejének eltöltésére. A többiek a már többször emlegetett autóversenyes és lövöldözős játékokkal játszanak a legtöbben, például a Need for speed, a San Andreas, vagy Call of duty. Több lány írta, hogy ők játék helyett inkább az MSN beszélgető programot használják, barátaikkal való csevegésre.

A televíziót, mint szórakoztató eszközt hasonló arányban nézik a gyerekek, mint az előző évfolyamok. A diákok 37%-a napi körülbelül 1 órát, 59%-uk napi 2-3 órát nézi a tv-t. 4% vallotta azt, hogy egyáltalán nem néz tv-műsorokat. Tv műsorok közül a diákok legnagyobb részt a filmeket szeretik, 10 diák mondta ezt. A lányok inkább sorozatcímeket soroltak fel, sokan szeretik a Barátok közt című szappanoperát. Fiúk közül a másik népszerű műsor a tu-

dományos-ismeretterjesztő, illetve 1-1 diák írta a sportközvetítéseket, a híradót és a zenecsatornákat.

Mivel sem a számítógép, sem a televízió előtt nem töltenek annyi időt a diákok, mint fiatalabb társaik, így egyértelmű, hogy szabadidejüket főként barátaikkal kell, hogy töltsék. A válaszokból ez a feltételezés be is igazolódik, hiszen a barátokkal együtt töltött óraszámra a legkisebb is heti 5 óra volt. Kis túlzással van olyan évfolyam, ahol ez a legnagyobb szám. 10-en heti 4-5 órát írtak, 6-an heti 8 órát töltenek barátaikkal, és a legtöbben, 19-en ennél is többet, heti 10-12 órát írtak (9.ábra).



9. ábra: Barátokkal eltöltött órák száma/hét, személyenkénti lebontásban

Egyéb szabadidős tevékenységeikben is ez az évfolyam a legaktívabb. Ennél a kérdésnél a diákok több dolgot is felsoroltak, de legnépszerűbbnek a különböző sportok bizonyultak. A diákok 60%-a üz valamilyen sportot. Köztük van a foci, az úszás, lányoknál a görkorcsolya és a lovaglás. Olyan, az alsóbb osztályokban nem említett szórakozási lehetőségeket is mondtak itt a diákok, mint például a fotózás, a nyelvtanulás, a rockzenekari tagság, vagy az írás. Népszerű a kisállatokkal való játék és gondozásuk, illetve 14-en a számítógépet is megemlítették. Két lánynak, akik valószínűleg padtársak, elmondásuk szerint minden szabadidejüket „Pete Wentz illetve Chester Bennington istenítésének” szentelik. Mint megtudtam, ezek a személyek zenészek.

4.5 Négy évfolyam együttes értékelése

Ebben a fejezetben kérdőívem legfontosabb kérdésein keresztül szeretném nyomon követni az egyes évfolyamok közötti hasonlóságokat és különbségeket. Az egyes összehasonlításokba olyan adatok is bekerültek, amelyek a kiértékelés során nem lettek részletezve.

Első fontos kérdésként érdemes összevetnünk az egyes évfolyamokon a diákok családi helyzetét. A testvérek száma nagyban meghatározhatja azt, hogy a szülők anyagilag mennyit tudnak áldozni gyermekeik művelődésére. (10.ábra) Sajnos a válaszok, mint látni fogjuk, azt mutatják, hogy azok a családok sem tudnak, vagy nem akarnak pénzt fordítani könyvekre, illetve hasznos szórakozásra, akik megtehetnék.

	0 testvér	1 testvér	2 testvér	3 vagy több testvér
5.évfolyam	6	30	11	8
6.évfolyam	6	19	19	4
7.évfolyam	4	21	8	9
8.évfolyam	3	18	11	3

10.ábra: Testvérek száma évfolyamonként

Minden évfolyamon több, mint 2 havonta kapnak könyvet a diákok a legnagyobb százalékban. (11.ábra) Ez az állapot nagyban függ attól, hogy az egyes családoknak hány gyermeket kell ellátniuk, a táblázatból is jól kivehető, hogy azok a családok vannak többségben minden évfolyamon, ahol 2 gyermek van, valamint az egyke gyerekek vannak legkevesebben.

	Hetente	Havonta	2 havonta	Több
5.évfolyam	16%	31%	22%	31%
6.évfolyam	0%	37%	16%	47%
7.évfolyam	0%	31%	38%	31%
8.évfolyam	0%	11%	31%	58%

11.ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszai évfolyamonként

Fontos lehet összehasonlítaniuk évfolyamonként is, hogy az egyes családokban a testvérek számához mérten milyen gyakran kapnak könyvet a gyermekek (12.-13.-14.-15. ábra).

5.évfolyam				
	Hetente	Havonta	2 havonta	Több
0 testvér	0	2	1	3
1 testvér	6	11	10	3
2 testvér	0	0	5	6
2-nél több testvér	0	0	0	8

12. ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszai a testvérek számának tükrében

6.évfolyam				
	Hetente	Havonta	2 havonta	Több
0 testvér	0	4	0	2
1 testvér	0	9	1	3
2 testvér	0	5	3	5
2-nél több testvér	0	0	4	13

13. ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszai a testvérek számának tükrében

7.évfolyam				
	Hetente	Havonta	2 havonta	Több
0 testvér	0	4	3	1
1 testvér	0	5	4	4
2 testvér	0	4	2	1
2-nél több testvér	0	0	7	7

14. ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszai a testvérek számának tükrében

8.évfolyam				
	Hetente	Havonta	2 havonta	Több
0 testvér	0	2	3	4
1 testvér	0	2	5	4
2 testvér	0	0	3	2
2-nél több testvér	0	0	0	10

15.ábra: „Milyen gyakran kapsz új könyvet?” kérdés válaszai a testvérek számának tükrében

A következő táblázat értékeiből megállapítható, hogy az évfolyamok egyre nagyobb számban fordulnak el a meséktől, egyértelműen a regényeket kedvelik a diákok. (16.ábra) Lányoknál a tiniknek szánt, illetve a lányregények, fiúknál pedig az ismeretterjesztő könyvek és a kaland-regények a legkedveltebbek.

	Mese	Regény	Ismeretterjesztő
5.évfolyam	24%	56%	20%
6.évfolyam	9%	60%	31%
7.évfolyam	0%	86%	14%
8.évfolyam	11%	81%	8%

16.ábra: „Könyveid többsége milyen műfajú?” kérdés válaszai évfolyamonként, százalékos megoszlásban

A szépirodalomról elmondható, hogy nagymértékű személyiségformálásra képes. Egy jól megválasztott mű pozitív példát állíthat a gyermekek elé, ennek ellenére úgy tűnik, a mai diákok nem tartanak erre igényt. A gyermekek többsége évfolyamtól függetlenül a könyvbéli példaképpel kapcsolatos kérdésre egyáltalán nem válaszolt és ahogyan azt az egyes évfolyamoknál részleteztem, nem minden esetben könyvszereplőt írtak ide. Az egyes nemek közt nem túl nagy eltérés mutatkozik, a fiúk 88% -ának, a lányok 73%-ának nincs példaképe (17.ábra).

	Lányok(fő)	Fiúk(fő)
Van:	21	12
Nincs:	58	91

17.ábra: „Van-e olyan könyvbéli karakter, akit példaképednek tartasz?” válaszai

Kérdőívem talán legszínesebb válaszait kaptam arra a kérdésre: mi a diákok kedvenc könyve. A legtöbb gyermek rendelkezik ilyen olvasmánnyal, és nagyon sok olyan címet írtak, amelyről még nem is hallottam. Ennek ellenére is lehet egyfajta ranglistát állítani, hiszen több olyan mű is van, amelyet sokan mondtak kedvencüknek. A négy évfolyam 10 legnépszerűbb könyve tehát a következő:

1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
2. J. K. Rowling: Harry Potter sorozat
3. Gárdonyi Géza: Egri csillagok
4. Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai
5. Peter Barsocchini: High school musical
6. Erich Kastner: A két Lotti
7. Stephenie Meyer: Alkonyat
8. Louis Sachar: Bradley, az osztály réme
9. Laurie McElroy: Hannah Montana
10. Karl May: Winnetou

Mint láthatjuk, a ranglista 3 helyén kötelező olvasmányt találunk, köztük rögtön az első helyen. A megkérdezett tanárok szerint ez azért van így, mert a gyerekek nagy része a kötelezőn kívül mást nem olvas el, ezért nem ismer más műveket, nincs összehasonlítási alapja.

A legnépszerűbb olvasmányok mellett fontos azt is hangsúlyoznunk, hogy a diákok közel 30%-a nem válaszolt erre a kérdésre. A választ nem adók többségében fiúk voltak.

Miután áttekintettük a diákok olvasási szokásait, érdemes összehasonlítani az egyes évfolyamok könyvtárhasználati szokásait is.

A kérdőív első ide vonatkozó kérdése az volt, hogy milyen műfajú könyveket kölcsönöznek a diákok az iskolai könyvtárból. Az alábbi táblázatban láthatjuk, hogy melyik az a 3 fő műfaj, illetve szempont, amit kölcsönözni szoktak, fiúk és lányok külön-külön (18.-19.-20.-21. ábra).

5.évfolyam

Fiúk	Lányok
1.Nyelvi szótárak	1.Regények
2.Kötelező olvasmányok	2.Kötelező olvasmányok
3.Tanuláshoz szükséges könyvek	3.Ismeretterjesztő művek

18.ábra:Fiúk-lányok iskolai könyvtárból kölcsönzött könyvei

6. évfolyam

Fiúk	Lányok
1.Tanuláshoz szükséges könyvek	1.Regények
2.Nyelvi szótárak	2.Tanuláshoz szükséges könyvek
3.Ismeretterjesztő művek	3.Mesés könyvek

19.ábra:Fiúk-lányok iskolai könyvtárból kölcsönzött könyvei

7. évfolyam

Fiúk	Lányok
1.Kötelező olvasmányok	1.Kötelező olvasmányok
2.Tanuláshoz szükséges könyvek	2.Tanuláshoz szükséges könyvek
3.Ismeretterjesztő művek	3.Regények

20.ábra:Fiúk-lányok iskolai könyvtárból kölcsönzött könyvei

8. évfolyam

Fiúk	Lányok
1.Tanuláshoz szükséges könyvek	1.Tanuláshoz szükséges könyvek
2.Nyelvi szótárak	2.Nyelvi szótárak
3.Kötelező olvasmányok	3.Kötelező olvasmányok

21.ábra:Fiúk-lányok iskolai könyvtárból kölcsönzött könyvei

Mint látható, az egyes évfolyamok között szinte nincs különbség abban, hogy milyen célból, illetve milyen műfajokat kölcsönöznek a diákok, a nemek és korosztályok esetében csak sorrendbeli különbséget találunk. Ötödikes és hatodikos lányok közül többen a mesét, mint műfajt jelölték meg a kérdésre, ez más évfolyamokon már nem bukkan fel.

Következő fontos kérdés, hogy a diákok tagok-e más könyvtárban. Mint említettem, Szerencsnek és a közeli községeknek is van könyvtára, tehát adott a lehetőség mindenki számára a könyvtárba járásra. Ennek ellenére a 182 megkérdezett diák 73%-a egyáltalán nem tagja egy könyvtárnak sem.

Kérdőívem meghatározó részei voltak a számítógép-, illetve az internet használatára irányuló kérdések. Az alábbi táblázatokban láthatjuk, hogy az egyes évfolyamok tanulói átlagosan mennyi időt töltenek gépük előtt (22.-23.-24.-25.ábra).

Ötödik évfolyam (55 fő)		
Számítógéphasználat		Internethasználat
1 óra	36%	37%
2 óra	18 %	20%
3 vagy több	54%	43%

22.ábra: Számítógépezéssel és Internetezéssel eltöltött órák száma,százalékos megoszlásban

Hatodik évfolyam (48 fő)		
Számítógéphasználat		Internethasználat
1 óra	31%	40%
2 óra	14%	31%
3 vagy több	55%	29%

23.ábra: Számítógépezéssel és Internetezéssel eltöltött órák száma,százalékos megoszlásban

Hetedik évfolyam (42 fő)		
Számítógéphasználat		Internethasználat
1 óra	24%	24%
2 óra	36%	36%
3 vagy több	40%	40%

24.ábra: Számítógépezéssel és Internetezéssel eltöltött órák száma,százalékos megoszlásban

Nyolcadik évfolyam (35 fő)		
Számítógéphasználat		Internethasználat
1 óra	37%	34%
2 óra	39%	31%
3 vagy több	24%	27%

25.ábra: Számítógépezéssel és Internetezéssel eltöltött órák száma,százalékos megoszlásban

A táblázatok alapján megállapítható, hogy a hetedik évfolyamos diákok töltenek a legtöbb időt számítógépük előtt. A kiértékelésnél olvasható, hogy az internetezés mellett milyen számítógépes játékokkal töltik az idejüket. Ugyanakkor az is megállapítható, hogy a nyolcadik évfolyam egyértelműen kevesebb időt számítógépezik egy nap, értékelésüknél látható, hogy ez az évfolyam tölti szabadidejét a legváltozatosabban.

A fejezet utolsó bekezdésében az egyes évfolyamok szabadidős szokásait szeretném összehasonlítani. Minden évfolyamon az 5 legnépszerűbb tevékenységet sorolom fel. A felsorolásban nem teszek különbséget fiúk és lányok között, mivel a legnépszerűbb elfoglaltságok mindkét nemnél ugyanolyan arányban fordulnak elő.

5. évfolyam:

1. Számítógépezés
2. Barátok
3. Sport
4. Televízió
5. Olvasás

6. évfolyam:

1. Számítógépezés
2. Televízió
3. Sport
4. Barátok, kisállatgondozás, olvasás
5. Zenehallgatás, film, hobbi

7. évfolyam:

1. Sport
2. Számítógépezés
3. Barátok
4. Kisállatgondozás
5. Zenehallgatás, hobbi

8. évfolyam:

1. Sport
2. Számítógépezés
3. Barátok
4. Hobbi
5. Zenehallgatás, pihenés

Mint látható, a számítógép mind a 4 évfolyamon dobogós helyen végzett, de a hetedik és nyolcadik évfolyamon a különböző sporttevékenységek népszerűbbnek bizonyultak.

5. Gyermekek olvasási szokásai - tanáraik szemével

5.1 Bánfalvi Krisztina

Kérdőívem kiértékelése után megmutattam az eredményeket az iskola magyartanárainak, akik örömmel beszélgettek el velem róla. A beszélgetés fonalát konkrét kérdések határozták meg, mindkét megkérdezett tanárnőnél ugyanazokat a kérdéseket tettem fel. [p.48]

Az én egykori tanárom, Bánfalvi Krisztina magyar nyelv és irodalom szakos tanárnő minden évfolyamon tanít osztályokat. Miután átnézte a kérdőívet és annak kiértékelését, fel sem kellett tennem az első kérdést, őszintén elmondta véleményét. „Elkeserítő, hogy évről évre rosszabb az olvasók száma, szerintem ez főként a számítógép betörésének köszönhető. A diákok már a kötelezőket sem olvassák el, rövidítményeket szereznek be, melyben ugyan le van írva a könyv cselekménye, csak épp sem a szókincse nem bővül, sem művelődni nem tud így” –vélekedett tanárnő. Elmondta, hogy az ötödikes és hatodikos osztályok körülbelül 80%-a elolvassa a kötelezőket, de a hetedik és nyolcadik évfolyam már ennyit sem olvas, körülbelül 30%-uk hajlandó kötelezőt a kezébe venni. Ahogyan az értékelésben is olvasható, tanárnő is azt tapasztalja, hogy a fiúk egyáltalán nem „vevők” a regényekre, ha olvasnak, akkor inkább tudományos, ismeretterjesztő könyveket forgatnak. A lányok egyértelmű kedvencei pedig az oly népszerű tinifilmek könyvváltozatai. „Annak is örülök, hogy ezeket elolvassák a gyerekek, a Harry Potter- könyvekért sem haragudtam, mert addig is olvasott a gyerek. Egy-egy ilyen könyv olvasásával jönnek rá, hogy valójában jó dolog az olvasás, ezután kapnak rá az ízére” –mondta. Arra a kérdésre, hogy az Ő véleménye szerint miért nem olvasnak ma a gyerekek, tanárnő válasza az volt, hogy amit a gyermek otthon lát, az alapján működik ő is. „Általánosan kijelenthető, hogy az a gyerek, aki csak azt látja otthon, hogy a szülők reggeltől estig dolgoznak, semmire nincs idejük, nyilván könyvolvasásra sincs, a gyerekek nem fog leülni olvasni. Egy olyan családban, ahol a szülő esténként valamilyen könyvet forgat a kezében tévézés helyett, nagyobb a valószínűsége, hogy a gyerek is megteszi ezt.” tanárnő szerint ez a jelenség egy nagy körforgás része. „A szülő egész nap dolgozik a megélhetésért, este hazaér fáradtan, ellát némi házimunkát, majd beül a tv elé néhány órára és másnap kezdődik előlről. Nem keresnek eleget ahhoz, hogy a gyerekeknek könyvet vegyenek, könyvtárba nincs idejük járni, sőt, saját gyermekeikre sincs idejük odafigyelni. Ezért van az,

hogy a gyerekek tizenévesen már „elkanászosodnak”. Ha nem a barátaival randalírozik, akkor a számítógépe előtt játszik az agresszív játékaival. Ezért az egész társadalom felelős.” A következő kérdésemben arról érdeklődtem, hogy Ő, mint tanár, mit tesz azért, hogy a diákok többet olvassanak? Válaszában elmondta, hogy minden év elején olvasmányokat ajánl, évfolyamonként más és más műveket. Az ötödikeseknek például Benedek Elek, Fekete István és Lázár Ervin műveit ajánlja. Hatodik évfolyamon Mark Twain-t, Verne Gyulát és Lázár Ervint népszerűsíti, hetedik és nyolcadik évfolyamon pedig Jókai, Mikszáth, Dumas, Victor Hugo és a Móricz novellák azok, amelyek szerint hasznosak lennének, ha elolvasnák. Kedvcsinálónak több órán át olvasott már a Karinthy: Tanár Úr, kérem! című könyvből, mivel annak könnyed, humoros formája leköti a diákok figyelmét. Elmondása szerint, hiába a könyvajánlók, hiába mond nekik egy-egy jó kötetet év közben is, mintha meg sem hallanák. Elenyésző azoknak a száma, akik ezekből a művekből egyet-kettőt elolvasnak.

Ha tehetné, melyik kötelező olvasmányt venné ki a tantervből és van-e olyan, amit bevenne helyette? „Már meg is tettem. Jókai Köszívűjével évek óta nem boldogulok, a gyerekek unják, ha el is kezdik, nem olvassák végig, bonyolult a nyelvezete és az egész történet valamiért nem tetszik nekik. Azt találtam ki, hogy a könyvből készült filmet közösen megnézzük, majd 2-3 órában átbeszéljük. Helyette Mark Twain-től a Tom Sawyer kalandjait olvasatom el velük. Az a tapasztalatom, hogy alig van, aki nem olvassa el. A nyelvezete is egyszerűbb és mivel velük egykorúak a főszereplők, sokkal közelebb érzik magukhoz az egész történetet.” Tanárnő kifejezetten örült, mikor azt olvasta, hogy sok gyereknek ez a kedvenc könyve, valamint kedvenc szereplője.

Arra a kérdésre, hogy tanárnő szokta-e bízgatni a gyerekeket a könyvtárhasználatra, a következő választ kaptam: „Igen, főleg az iskolai könyvtárat emlegetem nekik, de legtöbbször csak a kötelezőket veszik ki onnan. Éppen ezért a könyvtár ezekből a könyvekből 20-30 példány is megvásárol, hogy mindenkinek jusson. Olyan is előfordult, hogy a diák még a könyvtárból sem volt hajlandó kikölcsönözni a művet és én magam vettem ki neki, majd adtam a kezébe. Mint kiderült, végül elolvasta, de noszogtatni kell őket.” Nyolcadik kérdésem az volt, hogy a már emlegetett számítógéphasználat mennyire látszik meg a gyerekeken? „Nagyon látszik. Nem tudnak fogalmazni, a fogalmazás-dolgozataik rendre rosszul sikerülnek, és alapvető magyar szavak jelentését nem tudják. Mindent rövidítenek, káromkodnak és előszeretettel használják a szlenget. Viselkedés terén is meglátszik ez, a fiúk egyre kezelhetetlenebbek. Agresszívak a társaikkal, szemtelenek a tanáraikkal és az a siker számukra, ha kiboríthatnak

valakit. A legijesztőbb az, hogy ez a helyzet csak rosszabbodni fog.” Utolsó kérdésem az volt, hogy Tanárnő mennyit jár könyvtárba? Elmondása szerint rengeteget olvas, a városi könyvtárba minden hónapban jár, egy hónapban 4-5 könyvet vesz ki és mindet el is olvassa. Ennél jobb példa a könyvtárlátogatásra Tanárnőtől azt hiszem, nem is kell a gyerekeknek.

5.2 Lakatos Mariann

Lakatos Mariann magyar- történelem szakos tanárnő szintén tanít mind a négy felső tagozatos évfolyamon. Munkája során sokszor előfordult már, hogy ahol mindkét tantárgyat tanítja, különböző olvasmányok segítségével összekapcsolta az irodalmat és a történelmet, ezzel téve még érdekesebbé az órákat. Tanárnő sem lepődött meg kérdőívem eredményein, azt mondta, valószínűleg mindegy, hogy Szerencsen, vagy az ország egy egész más pontján készítettem el a felmérést, hasonló eredményeket kaptam volna mindenütt. Tanárnő szerint az emberek értékrendjével van manapság a legnagyobb probléma. „Az olvasás nem is olyan régen még az emberek életének része volt. Fontosnak tartotta mindenki, hogy időnként kézbe vegyen valamilyen könyvet, ma már időpocsékolásnak tartják.” Tanárnő úgy gondolja, meghatározó a gyerekek számára az, hogy mit lát otthon. „A szülők számára csak a pénzkeresés fontos. Azt gondolják, ha minden idejüket a munkának szentelik, megteremtve ezzel a lehetőséget, hogy a gyermekét később egyetemre küldjék, azzal le is van tudva a nevelés. Később döbbenek majd rá, hogy a gyermekük lelki-szegény, beszűkült látáskörű, nem nyitott a világ dolgaira, tehát a továbbtanulásra sincsenek ambíciói. Ezért megteszik felelősnek az iskolát, a számítógépet, az Internetet, holott ők voltak azok, akik nem fordítottak napi néhány percet arra, hogy ránézzenek gyermekükre, hogy mégis mivel tölti az idejét.” Tanárnő véleménye, hogy a szülők értékrendje is szerepet játszik a jelenségben. „A szülők könyv, vagy egyéb, valóban hasznos ajándékok helyett MP3-as lejátszót, számítógépet, drága ruhákat és egyéb „trendi” dolgokat vesznek a gyerekeknek. Régen a családok nagy részénél egyértelmű volt, hogy a karácsonyfa alá játék mellett könyv is kerüljön.” Arra a kérdésre, hogy Tanárnő szerint miért nem olvasnak a gyerekek? , elmondta, hogy a már említett értékrenddel van gond, de tapasztalatai szerint a pedagógus sokat tehet annak érdekében, hogy a gyerek szeressen olvasni. Szerencsen az általános iskola 2 épületben működik, melyek régen külön működtek, de néhány éve egyesültek és a tanári kar ingázik a két épület közt. Mariann tanárnő az egyik

épületben folyó tehetséggondozó csoportban is tart foglalkozásokat. Elmondta, itt gyakran szervez könyvbemutatókat a gyerekek közt, saját maguk kiválasztanak egy olvasmányt, amelyet be kell mutatniuk társaiknak. Ezek keretében új művekkel ismerkednek a gyerekek és ha a barátaik ajánlják a könyvet, nagyobb kedvvel el is olvassák. Tanárnő szerint az is nagyon fontos, hogy felmérjék az egyes gyerekek képességeit. „Hiába fogok egy komoly hangvételelű, összeszedett olvasmányt ajánlani a diákoknak, hisz míg az egyik gyerek fogékony rá, addig a másik nem biztos, hogy megérti a cselekményét az alacsonyabb képességek miatt. Ezért próbálok minden tanítványommal, amennyire lehet, külön-külön foglalkozni, valamint azért, mert a gyerekek meghálálják, ha tényleg odafigyelek rájuk.” Negyedik kérdésem az volt, hogy tanárként mit tesz azért, hogy népszerűsítse az olvasást? Tanárnő elmondta, hogy ő fontosnak tartja a kreativitást, egyedi ötletekkel igyekszik felkelteni a diákok érdeklődését az irodalom iránt. „Néhány kilométerre található Prügy, ahová több osztállyal elbicikliztünk már, megnézni a Móricz-házat. Egy-egy ilyen látogatás során nemcsak a közösség épül, de ha a diákok kicsit belelátanak az írók életébe, kedvet kapnak műveik olvasásához és jobban megértik, miről is szól az.”

Tanárnő elmondta, hogy gyakran kapcsolja össze két oktatott tantárgyát. „Egy-egy kötelező olvasmány alkalmával, megpróbálok egyszerre történelmet és irodalmat is tanítani. A „Kőszívű” erre az egyik legjobb példa, mivel a mű önmagában kissé nehezen emészthető a gyerekeknek, ezért az órákon visszautalok a másokra, történelemórán a műben tárgyalt időszakot beszéljük át akár a szereplők segítségével, irodalomórán pedig az oda vonatkozó anyagot dolgozzuk fel. Ez a módszer azért is hasznos, mert minél többször hall egy információt a diák, annál könnyebben megjegyzi.” Következő kérdésem az volt, hogy mennyire veszi észre a gyerekeken a számítógépek hatásait. „Ha például feladok a diákoknak valamilyen kutatómunkát, vagy kiselőadást kell tartaniuk, mindig mondok nekik olyan szakirodalmat, amiből tisztességesen fel tudnak készülni. Mikor bemutatják az elkészült anyagot és megkérdem, hogy melyik könyvből dolgoztak, kijelentik, hogy nem volt arra szükségük, rákerestek a neten. A gyerekek, hatodik osztálytól elkezdve, egyre nagyobbak érzik magukat, azzal vágyózkodnak, hogy ki milyen pornófilmet töltött le, hogy minél véresebb játékokkal játszanak.” Véleménye szerint már a kötelező olvasmányok filmváltozatai sem kötik le őket. Ezekből a filmekből hiányzik az akció, a brutalitás, de nem is humorosak, egyszerűen nincs, ami az elvárásaikat kielégítse. Azok a művek, amik nem kellően agresszívek, nem is érdeklik őket. Következő kérdésemre Tanárnő elmondta, hogy Ő maga is gyakran jár a városi könyv-

tárba, főként szakirodalmat kölcsönöz. Azt mondta, főként a történelem témájában olvas, szüksége van az újabb és újabb információkra a megfelelő színvonalú tanításhoz. „Szépirodalom olvasására azonban sajnos nem jut annyi időm, amennyit szeretnék.” Hatodik kérdés az volt, hogy ha tehetné, kivenne-e valamilyen kötelező olvasmányt a tantervből? „Igen. A légy jó mindhalálig egy nagyszerű regény, tökéletes példa a lélektani nagyregény fogalmára, de valljuk be, elég unalmas a cselekménye. Egy mai tizenévest nem kötnek le egy 100 évvel ezelőtt élt gyermek gondolatai, ráadásul nem is érti, hiszen abban az időben egészen más volt a világ. Elképzelésük nincs például, hogy mit jelent a fiúiskola, a leányiskola. Exupéry Kis hercegével szintén nehezen boldogulok. Szép és tanulságos történet, de egy 10 éves még nem érti meg azt, hogy „felelős vagy a rózsáért!”. Néhány évvel ezelőtt még könnyebben el tudtam magyarázni, de sajnos a mai gyerekekkel nem tudok mit kezdeni. Több osztályban ajánlottam a Tom Sawyer-t, ami elég nagy népszerűségnek örvend, talán az azonos korosztály miatt. Olyan sokan elolvassák ezt a művet, hogy 1-2 órát rá is szánok a megbeszélésére, annak ellenére, hogy csak ajánlott mű.”

Mariann tanárnő válaszain is látszik, mennyire szereti munkáját. Elmondta, sokszor érzi úgy, hogy feladja, mert nem tud mihez kezdeni a gyerekekkel, de mindig új erőt merít azokból a diákokból, akik fogékonyak munkájára, és szerencsére ők vannak többségben.

6. A diákok könyvtárhasználati szokásai- a gyermekkönyvtáros szemével

A szerencsi Városi Kulturális Központ és Könyvtár a térség legnagyobb állományával rendelkező könyvtára. Gyermekkönyvtári részlegébe a 14 éven aluli gyermekek iratkozhatnak be, közel 8000 kötet áll a rendelkezésükre. Az itt dolgozó, vezetőneve elhallgatását kérő könyvtáros hölgy, Beáta vállalta, hogy válaszol kérdéseimre. Neki a tanárnőékétől eltérő kérdéseket tettem fel^[p. 49], az interjú előtt Ő is átolvasta az egyes évfolyamok kiértékelését.

Első kérdésem az volt, hogy valóban azt tapasztalja-e a könyvtárban, amit a diákok elmondtak válaszaikban? „Ez teljes egészében így van. A gyerekek tényleg nem olvasnak, csak lézengenek, van olyan nap, amikor senki nem keresi fel a könyvtárat. Sokan csak a kötelező olvasmányok rövidítményeit keresik.” Második kérdésemre, hogy melyik évfolyam keresi meg legtöbbször a könyvtárat, elmondta, hogy a harmadik és negyedik osztályos diákok a

törzsolvások. A felső tagozatosok nagyon keveset járnak, azok a könyvek, amik esetleg érdekelnék őket, számukra nem kölcsönözhető, mivel azok a felnőtt könyvtárban találhatóak, de 14 éven alul onnan nem kölcsönözhet senki. „Néhány évvel ezelőtt nagyobb volt a forgalom, amikor még a 12 éves valóban 12 éves volt. Nem tudunk lépést tartani az igényeikkel, mivel évről évre korábban válnak felnőtté.” Harmadik kérdésem az volt, hogy melyek a legnépszerűbb könyvek a könyvtárban? Megtudtam, hogy Thomas Brezina és Meg Cabot regényei a legkelendőbbek a lányok körében, a fiúk pedig inkább az ismeretterjesztő könyveket kölcsönzik. A negyedik kérdés válasza az volt, hogy „A pénz az, ami meghatározza a beszerzést. Ettől függ a könyvek példányszáma, a minősége és persze, hogy egy alkalommal hány félé könyvet tudunk rendelni. Próbáljuk a gyerekek igényeihez igazítani a kínálatot, de mint mondtam, szinte lehetetlen követni őket. A könyvek színvonalára is figyelünk, nálunk például nincs a High School Musical könyvekből, sem a Hannah Montana-ból.” Következő kérdésemmel a könyvtári órákról érdeklődtem. Tartanak-e ilyet, mik ezeknek a programja, valamint hogy megnő-e a forgalom egy-egy ilyen óra után? Beáta elmondta, hogy az órákat igény szerint tartják, minden évfolyamról szoktak érkezni osztályok. Egy ilyen óra során Beáta bemutatja a gyerekeknek az állományt, valamint az elrendezést, hogy minél könnyebben megtalálják, amit keresnek. „Mivel gyerekekről van szó, nem a Cutter- jelzetek alapján rendezzük sorba a könyveket, hanem téma szerint, betűrendben. A könyvespolcok is alacsonyabbak a szokásosnál, a gyerekek méreteihez van minden igazítva. A könyvtár hátsó részében egy játszósarok lett kialakítva, a foglalkozás végén itt játszhatnak a gyerekek, valamint mindenki kap egy beiratkozási szelvényt, amit pár napon belül visszahoznak és akkor rendszerint kölcsönöznek is, tehát ilyenkor egyértelműen megnő a forgalmunk. Amikor olyan osztály érkezik, akik már voltak itt egyszer könyvtári órán, játékos feladatokat készítek nekik, például találjanak meg bizonyos könyveket.” Beáta elmondta, hogy a könyvtári órán kívül is több népszerűsítő programot szerveznek. Ilyen a Gyermekkönyvtári napok, melyet októberben rendeznek meg, programokkal, versenyekkel. Évközben a nagyobb ünnepek tájékán játszóházat szervez a könyvtár, Beáta útmutatásával például húsvét előtt tojást festenek, március 15. alkalmával pedig huszárfigurákat készítettek az érdeklődő gyermekek.

Hetedik kérdésem Beátához az volt, hogy szerintem mivel lehetne rávenni a gyerekeket arra, hogy gyakrabban járjanak könyvtárba? „Itt is a pénz a legnagyobb probléma. A könyvtárnak egyre kevesebb pénz jut új könyvek beszerzésére és ha nincsenek újdonságok, a gyerekek egy idő után nem jönnek. A népszerűsítésre szánt anyagi lehetőségeinket mindig kimerítjük,

ezekből rendezzük a már említett programokat, ezekből veszünk új játékokat. Sajnos attól tartok, ez a helyzet csak romlani fog, nem pedig javulni.” Következő kérdésem, hogy szokott-e könyvet ajánlani a gyerekeknek, valamint, hogy mennyire tájékozottak a látogatók? Elmondta, hogy azok, akik konkrét elképzelés nélkül jönnek, mindig kérnek tőle segítséget. „Megkérdezem a gyermeket, hogy kitől olvasott utoljára olyan könyvet, ami tetszett neki, ez alapján megnézem, hogy az írónak van-e más műve is. Ha nincs, akkor egy ahhoz hasonlót ajánlok a figyelmébe, többnyire sikerrel, el szokták vinni azt, amit mutatok nekik.” Beáta szerint a kölcsönzők többsége el tud igazodni a sorok közt. Minden könyvespolc elején fel van tüntetve, hogy ott milyen műfajú könyveket talál, ez alapján nézelődnek. „Az újonnan beiratkozókat gyorsan körbevezetem és következő alkalommal már maguk keresgélnek a könyvek között.”

Utolsó kérdésem Beátához az volt, hogy ő milyen gyakran olvas? „Nem igazán jut időm rá mostanában, hiába dolgozom könyvtárban. Gyermekeknevelés mellett jelenleg főiskolai tanulmányaimat végzem, szakdolgozatot írok, szóval inkább nyáron jut idő magamra és az olvasásra is. Viszont kárpótol az, hogy munkámból adódóan gyerekekkel foglalkozhatom.”

7. Összegzés

Amikor összeállítottam a gyerekeknek a kérdőívet, vegyes elvárásokkal voltam feléjük. Tisztában voltam vele, hogy a mai diákok már nem olyanok, mint amilyen például az én korosztályom volt, mégis bíztam benne, hogy hasonló érdeklődést mutatnak a könyvek iránt. Sajnos ez az elképzelésem tovaszállt, amikor elkezdtem kiértékelni a válaszokat. A mai gyerekek kedvence a számítógép és az Internet, szinte minden idejüket böngészéssel, vagy játékokkal töltik. Összegzésként elmondhatom, hogy nem azt az eredményt kaptam a felmérésből, amit vártam, ennek ellenére elégedett vagyok. 182 kérdőívet kaptam 9 osztályból, de nem volt köztük két egyforma. Minden gyermek más és más dolgokat szeret, mindenkinek más az értékrendje, más az életstílusa. Mégis, kiértékelve a válaszaikat, kaptam egy egységes képet arról, hogy mit is szeretnek manapság. Segítségükkel sok olyan könyvet fedeztem fel magam is, amelyek bár fiataloknak íródtak, egy felnőtt kezében is megállják a helyüket.

A tanáraikkal készített interjúk során főként a diákokra általánosítható, objektív kijelentéseket kaptam kérdéseimre, azonban néhány válaszban megfogalmaztak szubjektív szemléletmódot is, melyek nem feltétlen felelnek meg minden diákra.

Amennyiben lehetőségem nyílik rá, a jövőben szeretném felmérésemet bővíteni. Olyan kérdőíveket állítanék össze, amelyek mélyebben kutatnák a gyerekek könyvtárhoz való viszonyulását. Lehetőséget adnék arra, hogy elmondják, mi az, amit nem szeretnek a könyvtárakban, hogy min változtatnának. Egy ilyen jellegű kérdőív elkészítésével jobban megismerhetném igényeiket, amit tolmácsolnék az iskolai könyvtárosnak, segítve ezzel a munkáját és nem utolsósorban a diákok bizalma is nőne a könyvtár iránt, ha azt érzik, törődnek a véleményükkel. Érdeemesnek tartom felmérést készíteni az iskola fiatalabb korcsoportjaival is, hiszen az olvasáshoz való kedvcsinálást már egészen kis korban, az olvasás tanulásától kezdve kell végezni. Szívesen készítenék játékos feladatlapokat, versenyeket, könyvtári meseórákat a kicsiknek, hogy minél mélyebben megismerkedhessenek a mesék, könyvek világával.

Merész vállalkozás lenne, de mindenképpen tanulságos, ha a diákok mellett a szülők számára is szervezhetnék könyvtári órákat. Úgy gondolom, kellő gondossággal és szenvedéllyel visszaállítható az az érték, amelyet régen a könyvek és a könyvtár képviselt az emberek szemében.

8. Irodalomjegyzék

Könyvek:

1. Az iskolai könyvtár új modellje a gyakorlatban. Szerk.: Emmer Gáborné. Budapest, Könyvtárostanárok Egyesülete, Flaccus Kiadó, 2004. 305 p.
2. Az olvasási szokások változásai Bácsalmáson: Többlépcsős vizsgálat fiatalok körében. Bácskai István, Gereben Ferenc, Nagy Attila. Budapest, OSZK KMK, 1983.
3. Könyv, könyvtár, közönség: a magyar társadalom olvasáskultúrája olvasás- és könyvtárszociológiai adatok tükrében. Gereben Ferenc. Budapest, OSZK, 1998.
4. Olvasásismeret: Olvasásszociológia, olvasáslélektan, olvasáspedagógia. Gereben Ferenc, Katsányi Sándor, Nagy Attila. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1992.
5. Olvass nekem! Kalauz szülőknek, óvónőknek, tanítóknak a gyermekkönyvek útvesztőjében. Bocsák Veronika, Benkő Zsuzsanna, Hölgyesi Györgyi. Budapest, Trezor, 1995.
6. Segített a könyv, a mese: vallomások életről, irodalomról, olvasásról. Szerk.: Bartos Éva. Budapest, Magyar Olvasótársaság, 1999.

Folyóiratcikkek:

1. Ábrahám Mónika: 12-14 éves gyerekek olvasási, könyv- és könyvtárhasználati szokásai == Új Pedagógiai Szemle, 2006., 1.sz. p. 3-23.

Elérhetőség:

<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2006-01-ta-Abraham-12>

2. Gereben Ferenc: Olvasáskultúránk az ezredfordulón == Tiszatáj, 2002., 2.sz. p. 61-73.

Elérhetőség:

<http://www.lib.jgytf.u-szeged.hu/folyoiratok/tiszataj/02-02/gereben.pdf>

3. Kovács Mária: Az iskolai és gyermekkönyvtár feladata az információszerzésben == Iskolakönyvtáros, 2006., 3/4.sz. p. 14-17.

4. Suppné Tarnay Györgyi: A tudás társadalma felé? A magyar közoktatásban tanuló diákok iskola-és könyvtárképe == Új Pedagógiai Szemle, 2006., 11.sz. p. 106-111.

Elérhetőség:

<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2006-11-mu-Suppne-Tudas>

5. Suppné Tarnay Györgyi: A közoktatásban tanuló diákjaink könyvtárképe == Iskolakönyvtáros, 2006., 3-4.sz. p. 18-20.

6. Varga Zsuzsa: Helyzetkép a hazai iskolai könyvtárakról == Új Pedagógiai Szemle, 2003., 1.sz. p. 12-22.

9. Függelék

1-es számú melléklet: Az általános iskolás diákok számára készített kérdőív

Kérdőív

Általános iskola,.....osztály

1.Nemed? ☐ Lány ☐ Fiú

2.Korod?.....

3.Lakóhelyed (csak település)?.....

4.Van-e testvéred?Ha igen,hány és milyen neműek?.....
.....

5.Mi a szüleid foglalkozása?.....
.....
.....

6.Körülbelül hány darab könyved van otthon?.....

7.Többségük milyen műfajú? Mese☐ Regény☐ egyéb:.....

8.Milyen könyvet olvastál leg-
utóbb?.....

9.Mi a kedvenc könyv-
műfajod?.....

10.Ki a kedvenc könyvbéli karaktered?Miért ő?.....
.....
.....

11.Van-e olyan könyvbéli karakter akit példaképednek tartasz?.....
.....
.....

12.Milyen gyakran kapsz új könyvet?

Hetente: ☐

Havonta: ☐

2 havonta: ☐

Több: ☐

13.Melyik a kedvenc könyved?.....

14.Szoktál-e újságot olvasni?Ha igen,mit?.....

15.Van-e valamilyen újságelőfizetésed? Igen : ☐ Nem: ☐

16.Milyen műfajú könyveket kölcsönzöl ki az iskolai könyvtárból?.....

17.Tagja vagy-e más könyvtárnak?Ha igen,melyiknek?.....

18.Milyen gyakran jársz ezekbe a könyvtárakba?
Hetente: ☐ Havonta: ☐ 2 havonta: ☐ több: ☐ soha: ☐

19.Milyen műfajú könyveket veszel ki főként ezekből a könyvtárakból?.....

20.Részt szoktál-e venni a könyvtárak által hirdetett különféle pályázatokon?Ha igen,melyeken?.....

21.Kivel szoktál könyvtárba járni? Szüleimmel : ☐ Testvéremmel: ☐ Barátaimmal: ☐

22.A kölcsönzésen kívül igénybe veszel-e más könyvtári szolgáltatást?Ha igen,mit?

Fénymásolás: ☐ Helyben olvasás : ☐ Internetezés: ☐

23.Jársz-e valamilyen iskolai szakkörbe?Ha igen,mire?.....

24.Van-e otthon számítógéped? Ha igen,körülbelül mennyi időt töltesz előtte naponta?

25.Szoktál-e otthon internetezni? Ha igen, naponta körülbelül hány órát?.....

26.Szoktál-e számítógépes játékokkal játszani? Ha igen,mikkel és naponta körülbelül mennyi időt?.....

27.Naponta körülbelül hány órát tv -zel?.....

28.Milyen műsorokat nézel?.....

29.Heti hány órát töltesz a barátaiddal szabadidő-
ben?.....

30.Mivel töltöd a szabadidő-
det?.....

.....
.....

2-es számú melléklet: Az 5. fejezetben a pedagógusokhoz intézett kérdéseim

1. Mi a véleménye kérdőívem eredményéről?
2. Pedagógusként mit gondol, miért nem olvasnak manapság sem gyermekek, sem a felnőttek?
3. Ki/Mi ezért a felelős?
4. Pedagógusként mit tesz azért, hogy a gyerekek többet olvassanak?
5. Szokott-e nekik olvasmányt ajánlani?
6. Szíve szerint bele venne-e valamilyen könyvet a kötelező olvasmányok közé?Eltörölné-e valamelyiket a jelenlegiek közül?Miért?
7. Szokta-e biztatni a gyermekeket könyvtárlátogatásra?
8. A számítógép használata mennyire vehető észre a diákokon, a viselkedésükön?
9. Ön milyen gyakran jár könyvtárba?

**3-as számú melléklet: A 6. fejezetben a gyermekkönyvtárhoz
intézett kérdéseim**

1. Valóban azt tapasztalja, amit a gyermekek kérdőívemben elmondtak?
2. Melyik évfolyam jár legtöbbet a könyvtárba?
3. Mik a legkedveltebb művek?
4. Mi alapján gyarapítja a könyvtár az állományát?
5. Szoktak-e tartani könyvtári órákat? Mik a tapasztalatai?
6. Egy ilyen óra után megnő a forgalom a könyvtárban?
7. Ön szerint mivel lehetne kedvet csinálni a gyerekeknek a könyvtárba járáshoz?
8. Szokott-e a gyerekeknek könyvet ajánlani?
9. A diákok mennyire tájékozottak? Tudják-e, hogy mit hol találnak?
10. Ön milyen gyakran olvas könyvet?



13 éves kislány rajza: Kedvenc könyvbeli jelenetem: Benedek Elek: Többsincs Királyfi



14 éves kisfiú rajza: Kedvenc könyvbeli szereplőm



7 éves kislány rajza: „Ha én könyvtáros volnék...”